Câteva elemente de cosmologie buddhistă

Rev Jōshō Adrian Cîrlea
www.josho-adrian.blogspot.ro

Majoritatea articolelor din această prezentare sunt din prima parte a noii mele cărți, *Adevărata Învățătură despre Buddha Amida și Tărâmul Pur* pe care o puteți downloada gratuit de pe siteul meu.

1. Învățătura buddhistă despre om, dorință și karma
2. Buddha nu a recunoscut existența unui zeu suprem și creator al lumii
3. Câteva explicații buddhiste despre originea și existența universului
4. Două întrebări despre natura de Buddha și Samsara
5. Întrebare despre tărâmurile samsarice și Tărâmul Pur
6. Tărâmul Pur este o stare a conștiinței sau un loc real?
7. Credința într-un zeu creator este o piedică în primirea shinjinului (credința în Buddha Amida)

1. Învăţătura buddhistă despre om, karma şi renaştere

Samsara este ciclul naşterilor şi morţilor repetate prin care fiinţele neiluminate sunt nevoite să treacă din cauza propriilor iluzii şi patimi oarbe. Însă înainte de a intra în detalii pe această temă, haideţi să înţelegem cum explică buddhismul noţiunile de „fiinţă", „persoană" „karma" şi „renaştere".

Imaginati-vă că aveţi înaintea voastră un automobil. Acum închipuiti-vã cã desfaceti una din roti si cã o puneti deoparte. Este această roatã automobilul? Luati apoi o altă roatã si procedati la fel punându-vã aceeasi întrebare. Continuati sã desfaceti automobilul în bucăti si nu vã opriti până când nu a mai rãmas nici o piesã asamblată. Întrebati-vă acum din nou: sunt toate aceste componente luate separat, automobilul? Este usa aceasta, automobilul, roata aceasta ori volanul acesta? Vã veti da seama în mod logic cã rãspunsul este nu. Atunci, ce este de fapt automobilul? Răspuns: Un nume pentru un ansamblu de elemente aflate împreună.

Ce este omul din punct de vedere buddhist? Un ansamblu de diverse senzatii, sentimente, idei, gânduri etc., aflate împreunã la un moment dat. Caracteristica fundamentalã a acestui ansamblu este miscarea, dinamismul. Ceea ce vedeti voi când vã uitati la un om este o imagine a acestei miscãri, o imagine a acestui ansamblu aflat în continuă miscare. Dacã vã uitati la acea persoanã când avea trei ani nu vedeati acelasi lucru. Asta deoarece atunci ati fi observat alt aspect al miscãrii. Elementele constitutive ale personalitãtii ar fi avut atunci un alt aspect si o altă formã. Peste 20 de ani veti vedea, spre exemplu, un alt Ion, George sau Mihai. Ceva se mai pãstrează, însã în acelasi timp ceva se schimbã. Eu nu sunt identic cu cel de la trei ani, si peste 20 de ani nu voi mai fi complet la fel cu cel de acum. Aceasta în buddhism se numeste doctrina non-egoului.

Toate lucrurile există datorită cauzelor si conditiilor, asadar ele nu au o naturã propie, o identitate neschimbabilã. De aceea, se spune despre ele cã sunt vide. Când cauzele si conditiile se întrunesc un anumit lucru existã, când ele dispar acel lucru dispare de asemenea. Când cauzele si conditiile se schimbã acel lucru se schimbã si el.

Sa revenim insa la parabola automobilului. Ce pune în miscare acest ansamblu numit om? Buddhismul spune: dorinta, setea. Diversele noastre dorinte si tendinte ne fac sã mergem în cutare sau cutare directie, ne schimbã istoria personalã si dau nastere la karmã, la actiune.

Karma este legea cauzei si a efectului. Cuvântul "karma" vine de la termenul sanscrit "karman" ce înseamnã actiune. Actiune cu gândul, cu fapta si cuvântul. Existã asadar, trei tipuri de karmã: a gândirii, a vorbirii si a corpului. Tot ceea ce gândim, spunem si facem va avea un efect în istoria noastrã personalã. Ceea ce suntem noi acum, este rezultatul a ceea ce am gândit, spus si fãcut în trecut, în altã viatã sau în viața actualã, iar ceea ce gândim, spunem si facem în prezent ne va crea pe noi în viitor.

Am zis cã omul se aflã în continuã schimbare si cã peste zece ani, spre exemplu, nu mai este identic cu cel de acum. Am spus însã, cã desi nu mai este identic, ceva totusi se pãstreazã; ei bine, acest ceva este continuitatea cauzalã. Când un țãran dã foc unei grãmezi de paie iar focul se extinde în tot satul si arde casa unui alt țãran de la celãlalt capãt al comunei, primul țãran ar putea spune cã el nu este cu nimic vinovat de acest dezastru, pentru cã focul ce a ars casa țãranului de la celãlalt capãt al comunei nu este identic cu flacãra folositã de el la aprinderea paielor sale. Existã însã, o continuitate cauzalã între primul foc si cel care a ars casa celui de-al doilea țãran. Asa stau lucrurile si în ceea ce priveste karma.

Ansamblul aflat în continuã miscare, adicã omul, e pus în miscare de dorință, care genereazã karmã. Noi suntem produsul karmei noastre. Karma poate dura la nesfârșit și determinã naşterea noastrã într-o altã viaţã. Așadar, am ajuns la ceea ce se numeste "reîncarnare". Din punct de vedere buddhist însã, cuvântul mai potrivit este "renaștere". Când zicem reîncarnare este ca și cum ne-am referi la faptul cã ar exista ceva de sine stãtãtor și neschimbabil care trece de la un corp la altul. Noi însã, în prezentarea noastrã, am specificat faptul cã ansamblul numit om se aflã în continuã miscare și transformare. Asadar, cuvântul renaștere este mai potrivit. Omul, chiar și în viata obisnuitã moare și renaste în permanență, în funcție de schimbãrile care apar în tendințele și dorințele sale. Am dat mai înainte exemplul cu vârsta de trei ani si cea de 20. Și din punct de vedere fizic se știe cã celulele noastre se schimbã complet dupã o anumitã perioadã de timp, asadar nici fizic nu mai suntem identici.

În momentul mortii karma personalã "decide" forma și vehicolul sau corpul pe care ființa îl va avea în urmãtoarea naștere. Dorințele noastre au nevoie de un vehicol care sã le urmeze si sã le împlineascã în altã viaţã. Mediul în care ne naştem într-o altã viatã si forma pe care o vom avea depinde de karmã. Nici un om nu poate scãpa de karma sa, spune Buddha:

"Nici în cer, nici în mijlocul oceanului, nici în peșterile din munți:
nu existã loc pe lumea aceasta unde sã te poti ascunde de (consecințele) faptele tale."

Doctrina karmei ne învață cã suntem complet responsabili de ceea ce suntem și de ceea ce vom deveni. Nimeni din afara noastrã, fie el zeu, om sau orice altã ființã, nu poate fi tras la rãspundere. Meritãm tot ceea ce ni se întâmplã, chiar dacã ne este greu sã acceptãm asta.

2. Buddha Dharma nu recunoaste existenţa unui zeu suprem şi creator al lumii

Sunt foarte îngrijorat de faptul că, în zilele noastre, mulţi oameni dinauntru sau dinafara comunităţii buddhiste încearcă să răspândească ideea că Buddha Shakyamuni nu a negat şi nici nu a afirmat existenţa lui Dumnezeu. În acest fel ei presupun că Cel mai Onorat din lume[1] a lăsat cumva o portiţă deschisă pentru astfel de interpretări şi că este ok pentru un discipol buddhist să creadă într-un zeu suprem şi creator al lumii, numit „Dumnezeu" de adepţii celor trei religii monoteiste de azi.

Însă, o astfel de opinie reprezintă o gravă eroare şi o falsificare a învăţăturii lui Buddha Shakyamuni. De fapt, Buddha a negat foarte clar şi vehement existenţa unei fiinţe supreme care a creat lumea, o conduce/susţine şi o va judeca la un moment dat. În acest capitol dar şi în cele următoare, nu intenţionez să intru în vreo dezbatere cu adepţi ai altor religii pe tema existenţei sau non-existenţei unui astfel de zeu suprem, **ci doar să arăt că Buddha Shakyamuni a negat această viziune, considerând-o iluzorie şi periculoasă**. Pe mine nu mă interesează ce susţin religiile monoteiste sau dacă unii aleg să creadă într-un zeu creator (este alegerea lor), ci ceea ce Buddha a propovăduit cu adevărat. Aşadar, dacă ne considerăm discipolii Lui, trebuie să-i cunoaştem poziţia asupra acestui subiect şi să o urmăm cu credinţă.

Este binecunoscut faptul că printre multele tradiţii religioase şi filosofice din vremea lui Buddha, ideea unei fiinţe supreme care a creat şi susţine universul era acceptată şi susţinută de mulţi. Exact din acest motiv, El nu a păstrat tăcerea, ci a propovăduit împotriva ei.

În *Discurs la invitaţia lui Brahma (Brahmanimantanika Sutra)*[2], Buddha spune povestea vizitei Sale în tărâmul celest al unui zeu puternic, numit Baka Brahma, pentru a-l convinge să renunţe la viziunile greşite despre el şi tărâmul său:

„Dragi călugări[3]*, stăteam odată la umbra unui copac Sala regal, în păduricea Subhaga din Ukattha. În acel moment, o viziune greşită a apărut în mintea lui Baka Brahma:*
‚Acest tărâm Brahma este permanent; durează la nesfârşit, este etern, complet în el însuşi; acest tărâm nu va dispărea niciodată, nici nu se naşte, nici nu decade, nici nu moare şi nici

---

[1] "Cel mai Onorat din lume" este unul din titlurile lui Buddha.

[2] *Brahmanimantanika Sutra*, ce aparţine de *Majjhima Nikaya* 49, are o paralelă în *Madhyama Agama* (MĀ 78), aceasta fiind în concordanţă cu versiunea în limba pali a titlului ei – *"Brahma invitându-l pe Buddha"* (梵天請佛) şi cu faptul că Buddha se afla în păduricea Jeta de lângă Sravasti când a început relatarea evenimentelor. Prima parte din *Brahmanimantanika Sutra* apare de asemenea, ca discurs în Samyutta Nikaya sub numele *Brahma Baka Sutra* (S 6.4).3

Toate cele trei versiuni încep cu Baka Brahma care crede că tărâmul său este permanent şi suprem iar Buddha află de această viziune greşită şi decide să-l viziteze. Aparent, *Brahmanimantanika Sutra* este o prelungire a *Brahma Baka Sutra* (S 6.4) sau ultima este un rezumat al celei dintâi. Totuşi, mai degrabă putem spune că ambele texte au fost construite pe baza unui text original comun. Introducerile ambelor sutre sunt identice, însă în timp ce *Brahmanimantanika Sutra* este povestită la Ukkattha, *Brahma Baka Sutra* are loc la Sravasti. De asemenea, este foarte interesant de observat faptul că relatarea din Majjhima este dată la persoana întâi, cu Buddha însuşi povestind întâmplarea respectivă, în timp ce în Samyutta, aceasta este făcută la persoana a treia. Atât *Brahma Baka Sutra* (S 6.4), cât şi versiunea MĀ 78 cad de acord asupra faptului că Buddha se afla în păduricea Jeta de lângă Sravasti. Mai mult decât atât, această relatare apare de asemenea, în *Baka Brahma Jataka*.

(Introduction to the English version of the *Brahmanimantanika Sutta*, de Piya Tan).

[3] Termenul era "Bhiksu", care înseamnă călugări. Shakyamuni începe această sutră (discurs) adresându-se direct călugărilor din jurul Său, fără ca aceştia să-i fi adresat vreo întrebare.

nu dispare; de asemenea, nu renaşte şi nici nu ai unde să evadezi de aici, pentru că nu există nimic dincolo de el.'
Aflând gândurile lui Baka Brahma, aşa cum un om puternic îşi întinde braţul, am dispărut de sub acel copac şi am reapărut în lumea Brahma".

După ce îl întâlneşte, Baka Brahma îi confirmă Celui Binecuvântat faptul că, într-adevăr, nutrea acele idei în mintea lui:

"Bunule domn, Acest tărâm Brahma este permanent; durează la nesfârşit, este etern, complet în el însuşi; acest tărâm nu va dispărea niciodată, nici nu se naşte, nici nu decade, nici nu moare şi nici nu dispare; de asemenea, nu renaşte şi nici nu ai unde să evadezi de aici pentru că nu există nimic dincolo de el."

Auzindu-l, Shakyamuni încearcă imediat să-l corecteze, susţinând că nimic nu este cu adevărat permanent sau etern, nici chiar tărâmurile şi puterile zeilor:

"Vai, respectabilul Baka Brahma a căzut în ignoranţă, spunând că ceea ce este impermanent este permanent; că ceea ce nu durează, este durabil, ceea ce este pieritor, este etern, despre lucrurile incomplete ca fiind complete, despre ceea ce este supus decăderii, morţii şi renaşterii, că nu decade, nu moare şi nu renaşte; iar acolo unde există evadare din acest loc, el susţine că nu se poate scăpa, deoarece nu există nimic dincolo de el."

Însă chiar atunci, pentru a-l întrerupe şi împiedica pe Buddha de la rostirea adevărului, demonul Mara[4] a posedat un membru al adunării lui Baka Brahma şi a intervenit în discuţie, adresându-i-se lui Buddha cu termenul "călugăre" (bhiksu), ca şi cum acesta ar fi un practicant obişnuit, inferior lui Brahma:

„Atunci Mara cel rău, l-a posedat pe un membru din adunarea lui Brahma[5] şi mi-a spus: ‚Călugăre, călugăre, nu îl discredita, nu îl defăima. Pentru că acest Brahma este Marele Brahma, Cuceritorul de Necucerit, Atotştiutorul, Atotputernicul, Domnul Zeu, Făcătorul, Creatorul, Conducătorul suprem, Hirotonisitorul, Tatăl a tot ceea ce este şi va fi'".

Acest pasaj este extrem de important pentru că ne arată în modul cel mai evident, iluzia pe care Mara încearcă s-o ofere lui Brahma şi tuturor fiinţelor – aşa zisa existenţă a unui creator suprem care conduce totul. Astfel, menţionează unele din titlurile pe care toate religiile monoteiste le aplică zeului lor suprem: *"Atotştiutorul, Atotputernicul, Domnul Zeu, Făcătorul, Creatorul, Conducătorul suprem, Hirotonisitorul, Tatăl a tot ceea ce este şi va fi"*.

---

[4] *Nirvana Sutra* prezintă patru tipuri de demoni: 1) lăcomia, furia şi iluzia, 2) cele cinci skandha sau piedicile cauzate de funcţiunile fizice sau mentale, 3) moartea şi 4) demonul (sau demonii) ce sălăşluieşte în „Cerul zeilor care savurează manifestările celorlalţi" (Paranirmitavaśavartin). Aşadar, în textele buddhiste, cuvântul „demon" este uneori folosit în sensul de „demoni interni" sau iluziile şi patimile noastre, dar şi în sensul uneia sau mai multe fiinţe care îi disturbă pe ceilalţi şi îi împiedică de la atingerea eliberării din naşterile şi morţile repetate. Din păcate, în zilele noastre, unii aşa-zişi „buddhişti moderni" propagă ideea că maraşii sunt doar demoni interni iar nu externi, ceea ce contravine evident, învăţăturii lui Buddha. În ceea ce mă priveşte, eu îi încurajez pe prietenii mei Dharma să nu ia în seamă astfel de viziuni greşite, ci să se încreadă din toată inima lor în Buddha Amida, aceasta fiind cea mai bună cale de a fi protejaţi de influenţa unor astfel de fiinţe puternice, ele însele aflate în iluzie şi neiluminate.

[5] Trebuie menţionat faptul că, aici, Mara îl foloseşte pe *„un membru din adunarea lui Brahma"* ca pe un simplu comentator. De fapt, Mara l-a învins pe Brahma, acesta şi adunarea lui aflându-se definitiv sub influenţa sa.

În eforturile de a impune această viziune greşită, Mara încearcă să-şi înspăimânte audienţa spunând că înainte de Shakyamuni au mai fost şi alţi *„brahmani*[6] *şi pustnici”* care s-au împotrivit acestui zeu creator şi care, din cauza lipsei lor de credinţă, au renăscut după moarte în zonele de jos ale existenţei[7], în timp ce alţii care au crezut şi l-au slăvit pe Brahma au obţinut o renaştere superioară[8]. Apoi îl îndeamnă pe Buddha să se supună acestui Brahma suprem şi să nu acţioneze împotriva lui:

„Aşadar, călugăre, eu îţi spun:
‚Vino şi fă ce îţi cere Brahma! Nu ieşi din cuvântul lui! Dacă mergi împotriva spuselor lui Brahma vei fi asemenea celui care încearcă să devieze apropierea gloriei cu un băţ sau omului care-i alunecă mâna de pe pereţii prăpastiei şi cade în hăul adânc – aşa va fi şi cu tine, călugăre. Vino, bunule domn şi fă numai ceea ce Zeul Brahma spune să faci! Nu ieşi din cuvântul lui Brahma. Oare nu vezi, călugăre, toată această congregaţie a lui Brahma adunată astăzi aici?’ Apoi Mara cel rău m-a condus mai aproape de adunarea lui Brahma.”

Însă Buddha l-a recunoscut imediat pe Mara sub deghizarea unui membru al suitei lui Brahma şi a expus tuturor înşelătoria lui. Din păcate însă, El era singurul de acolo care nu se afla sub influenţa lui Mara:

„După ce a spus cele de mai sus, i-am răspuns lui Mara:
‚Te cunosc şi te ştiu, demonule! Să nu cumva să gândeşti: ‚El nu ştie’. Tu eşti Mara cel rău iar Brahma şi adunarea lui Brahma au căzut în mâinile tale, au căzut în puterea ta. Tu, cel rău, crezi: 'această lume a căzut în mâinile mele! El, Buddha, a căzut de asemenea, în puterea mea!’ Dar eu nu am căzut în mâinile tale, demonule; eu nu am căzut în puterea ta!’”.

Astfel, când Baka Brahma intră din nou în discuţie o face doar pentru a-şi reafirma viziunile greşite menţionate anterior, la începutul acestei prezentări. Apoi, orbit de mândria lui zeiească, îl ameninţă pe Buddha, încercând să-l facă să i se supună:

„Călugăre, ţi-o spun foarte clar: ‚nu vei putea scăpa de aici. Din contră, îţi vei culege răsplata de greutăţi şi necazuri’”. Dar […] *„dacă te vei baza pe Brahma*[9]*, vei fi aproape de mine şi vei sălăşlui în tărâmul meu iar eu îmi voi împlini voia asupra ta, te voi face smerit şi te voi pune acolo unde îţi este locul’”.*

Neînfricat, Buddha îi vorbeşte lui Brahma despre limitările lui, dovedindu-i că, în ciuda puterii pe care o are acum, datorită karmei din trecut, asupra unei mari părţi a universului, există alte sfere de existenţă care sunt dincolo de domeniul lui şi zei (ei înşişi neiluminaţi) cu mult superiori:

„O Brahma, îţi cunosc destinul (karma), splendoarea şi decăderea.
Pe cât de departe luminează soarele şi luna în drumul lor pe cer,
Pe atât de mult străluceşte măreţia ta iar tu stăpâneşti peste acest univers de o mie de lumi.

---

[6] Aici sensul cuvântului “brahman” este de practicant/trăitor religios.
[7] *„Înaintea ta, călugăre, au mai existat în această lume, brahmani şi pustnici, […] care i-au desconsiderat şi detestat pe zei; care l-au desconsiderat şi detestat pe Prajapati; care l-au detestat şi desconsiderat pe Brahma şi care, după moarte au renăscut în trupuri inferioare”.*
[8] *„Înaintea ta, călugăre, au existat în această lume, brahmani şi pustnici, care i-au slăvit pe zei şi au găsit bucurie în ei, care l-au slăvit pe Prajapati şi au găsit bucurie în Parajapati, care l-au slăvit pe Brahma şi au găsit bucurie în Brahma şi care, după moarte au renăscut în trupuri superioare.”*
[9] Baka Brahma vorbeşte despre el însuşi la persoana a treia, pentru a-şi arăta superioritatea.

Aici cunoşti toate lucrurile de sus şi de jos, îi ştii pe cei dominaţi de pofte şi pe cei liberi de ele,
cutare şi cutare existenţă, apariţia şi trecerea fiinţelor.
Astfel îţi cunosc eu, Brahma, întinderea stăpânirii tale şi strălucirea ta: Baka Brahma are atâta măreţie, Baka Brahma are atâta putere, Baka Brahma domneşte până aici şi aici.
Însă, Brahma, există alte trei corpuri şi lumi[10] *pe care tu nu le cunoşti şi nu le vezi, dar pe care eu le cunosc şi le văd."*

Astfel, Buddha îi spune că situaţia lui prezentă este de fapt, o decădere şi o involuţie din stări de existenţă superioare unde a sălăşluit cândva. **Precum tot ceea ce se ridică trebuie la un moment dat să coboare, Baka Brahma a căzut el însuşi din alte tărâmuri superioare atunci când karma ce-l adusese acolo s-a epuizat.** Însă, din cauza ignoranţei şi puterii sale limitate, nu îşi mai putea aduce aminte de vieţile petrecute acolo, dar prin viziunea Sa nelimitată de Buddha, Shakyamuni le putea vedea:

„(1) Există, o Brahma, lumea numită Abhasvara (Cerul Luminii Supreme)[11]*; naşterea ta aici a apărut după ce ai căzut de acolo*[12]*. Din cauză că te afli în acest loc de atât de mult timp, memoria ta s-a pierdut, aşa că nu ai cum să ştii sau să vezi asta, dar eu ştiu şi văd. Aşa că, Brahma, în ceea ce priveşte cunoaşterea directă, tu şi cu mine nu ne aflăm deloc pe acelaşi nivel, pentru că în ce fel aş putea eu să ştiu mai puţin decât tine? De fapt, eu sunt cel ce ştie mai mult decât tine.*

(2) Există, o Brahma, lumea numită Subhakrtsna (Cerul Purităţii Universale)[13]*; naşterea ta aici a apărut după ce ai căzut de acolo*[14]*. Din cauză că te afli în acest loc de atât de mult timp, memoria ta s-a pierdut, aşa că nu ai cum să ştii sau să vezi asta, dar eu ştiu şi văd. Aşa că, Brahma, în ceea ce priveşte cunoaşterea directă, tu şi cu mine nu ne aflăm deloc pe acelaşi nivel, pentru că în ce fel aş putea eu să ştiu mai puţin decât tine? De fapt, eu sunt cel ce ştie mai mult decât tine.*

(3) Există, o Brahma, lumea numită Brhatphala (Cerul Marilor Realizări)[15] *pe care tu nu o vezi şi nu o cunoşti dar pe care eu o văd şi o cunosc. Aşa că, Brahma, în ceea ce priveşte cunoaşterea directă, tu şi cu mine nu ne aflăm deloc pe acelaşi nivel, pentru că în ce fel aş putea eu să ştiu mai puţin decât tine? De fapt, eu sunt cel ce ştie mai mult decât tine.*

Apoi, pentru a-i dovedi lui Brahma limitările sale, Buddha îl provoacă să-şi dovedească puterea, fiecare dintre ei încercând să dispară dinaintea celuilalt:

„Acum, bunule domn, voi dispărea dinaintea ta! Brahma, dispari şi tu dinaintea mea dacă poţi!"
Bineînţeles că Brahma nu a putut să se facă nevăzut din faţa viziunii fără de obstacole a lui Buddha:

---

[10] Acestea sunt al doilea Cer Dhyana, al treilea Cer Dhyana şi al patrulea Cer Dhyana din Lumea Formelor, împreună cu respectivele lor tărâmuri şi zei. Acestea sunt situate deasupra primului Cer Dhyana cu cele trei tărâmuri ale sale, singurul care se află sub influenţa lui Baka Brahma.
[11] Tărâmul cel mai înalt din al doilea Cer Dhyana.
[12] În sensul – "după ce karma bună care te-a făcut să te naşti acolo s-a epuizat, ai renăscut aici".
[13] Tărâmul cel mai înalt din al treilea Cer Dhyana.
[14] În sensul – "după ce karma bună care te-a făcut să te naşti acolo s-a epuizat, ai renăscut aici".
[15] Al treilea tărâm din al patrulea Cer Dhyana.

“Atunci, dragi călugări, Baka Brahma a gândit în mintea lui: ‘Voi dispărea dinaintea pustnicului Gotama[16]! Voi dispărea dinaintea pustnicului Gotama!’, dar a fost incapabil să dispară dinaintea mea”.
Însă, în ceea ce-l priveşte pe Buddha, acest lucru nu a fost deloc dificil iar el a dispărut dinaintea lui Brahma şi a întregii lui adunări, îngăduindu-le doar să-i audă vocea[17]:

„Atunci, călugări, mi-am manifestat puterea şi am făcut în aşa fel încât Brahma şi adunarea lui nu puteau să mă vadă, însă îmi auzeau vocea. După ce am dispărut dinaintea vederii lor, am rostit următoarele cuvinte:

‘După ce am văzut pericolul chiar în devenire şi în devenirea [sub forma] căutării non-devenirii[18], nu am susţinut niciun fel de devenire şi nici nu m-am agăţat de vreun fel de plăcere’”.

Această întâmplare îi uimeşte pe Brahma şi pe cei din adunarea lui care încep să îşi dea seama de superioritatea lui Buddha, însă Mara intervine din nou, încercând de data aceasta să-l convingă pe Buddha să renunţe la propovăduirea unor astfel de idei şi să nu accepte discipoli:

„Atunci Mara cel rău a posedat un membru din adunarea lui Brahma şi mi-a spus:
‚Bunule domn, dacă asta ai înţeles tu şi asta cunoşti, nu te apuca să-i instruieşti pe discipolii tăi!
Nu propovădui Dharma discipolilor tăi!’”

Apoi, încearcă din nou să-l înfricoşeze pe Buddha, spunând că acei căutători spirituali care au făcut la fel ca El în trecut şi au propovăduit astfel de idei, au renăscut în zonele de jos ale existenţei[19] iar cei care s-au abţinut şi au păstrat tăcerea, au avut o renaştere bună[20] după moarte.

Dar Buddha a scos din nou, la iveală, intenţiile viclene ale lui Mara:

“‚Te cunosc şi te ştiu, demonule! Să nu cumva să crezi: ‚El nu ştie’. Tu eşti Mara cel rău! Nu din compasiune şi nu pentru binele lor vorbeşti tu astfel. Din contră, pentru că nu ai compasiune pentru ei, vorbeşti în acest mod. Iată ce gândeşti tu: ***‚Cei cărora pustnicul Gotama le propovăduieşte Dharma vor scăpa din sfera mea de influenţă!”.***

Aşadar, acesta este motivul pentru care Mara a încercat să-l oprească pe Buddha să propovăduiască absenţa unui zeu creator, atot-puternic şi etern, deoarece o astfel de învăţătură

[16] ”Gotama” sau Sidhartha Gautama este numele lui Buddha Shakyamuni de înainte de a atinge Iluminarea.
[17] Pasajul următor a fost tradus după ediţia în engleză a lui Thanissaro Bhikkhu - *"Brahma-nimantanika Sutta: The Brahma Invitation"* (MN 49), translated from the Pali by Thanissaro Bhikkhu. Access to Insight (Legacy Edition), 17 December 2013, http://www.accesstoinsight.org/tipitaka/mn/mn.049.than.html
[18] Căutarea non-devenirii este de fapt tot un proces de devenire, care trebuie evitat şi el, căutarea non-devenirii fiind de fapt o capcană mentală. Aici devenirea are sensul de rătăcire și căutare a unei identități iluzorii.
[19] *“Înaintea ta, călugăre, au existat mulţi pustnici şi brahmani în această lume care au pretins că ar fi plini de merite şi pe deplini Treziţi prin ei înşişi iar aceştia i-au instruit pe discipolii lor. Le-au propovăduit Dharma acestor discipoli şi erau lacomi după discipoli. Iar după ce au murit au renăscut în trupuri inferioare.”*
[20] *“Înaintea ta, călugăre, au existat mulţi pustnici şi brahmani în această lume care au pretins că ar fi plini de merite şi pe deplini Treziţi prin ei înşişi iar aceştia nu şi- au instruit discipolii. Nu au propovăduit Dharma discipolilor lor şi nu au fost lacomi după discipoli. Iar când au murit au renăscut în trupuri superioare. Aşadar, călugăre, îţi spun următoarele: fii fără grijă şi dedică-te unei vieţuiri plăcute aici şi acum. Este normal şi mult mai bine să laşi această înţelegere deoparte şi nerăspândită. De aceea, bunule domn, nu mai sfătui pe nimeni!”*

ar elibera fiinţele de sub influenţa lui. În această sutra, Mara este privit nu doar ca un demon celest din ”tărâmul zeilor care savurează manifestările celorlalţi” (Paranirmitavaśavartin), ci şi personificarea iluziei, ignoranţei şi a tuturor obstacolelor interne şi externe care împiedică atingerea Iluminării. Astfel, în conformitate cu Buddha, **credinţa într-un zeu suprem, creator şi susţinător al universului este o gravă eroare şi o piedică în eliberarea din ciclul naşterilor şi morţilor repetate.**

În contrast cu diverşi căutători spirituali care credeau că Brahma este un zeu creator sau al celor daţi ca exemplu de Mara, Buddha este cu adevărat Cel Trezit:

„Demonule, acei sihaştri şi brahmani ai tăi care au pretins că au atins trezirea completă prin ei înşişi nu erau cu adevărat treziţi. Dar eu, care spun că sunt Trezit prin mine însumi, sunt cu adevărat Trezit prin mine însumi. [...]
Demonule, Tathagata[21] *a abandonat toate gândurile necurate din mintea Lui, le-a tăiat rădăcinile, le-a făcut asemenea cioturilor de palmier şi le-a sfârşit pentru a nu mai creşte la loc'”.*

Există şi alte discursuri (sutre) unde Buddha Shakyamuni a negat în mod foarte clar existenţa unui zeu suprem şi de aceea, intenţionez să continui cercetarea mea pe această temă. Acum însă, vreau să insist puţin asupra situaţiei descrisă mai sus. Ceea ce vedem în această sutră este un zeu care, datorită karmei bune din trecut, ajunsese foarte puternic şi longeviv, dar fiind totuşi neiluminat, cade pradă iluziei de a se considera suprem în univers şi chiar creatorul şi stăpânul tuturor fiinţelor. Iar cel care îl susţine în această iluzie este chiar Mara, cel mai puternic demon din Samsara. Dacă, printr-un mic efort de imaginaţie, transpunem această întâmplare din *Brahmanimantanika Sutra* în contextul religiilor monoteiste de azi, putem spune că zeul lor suprem, numit Dumnezeu/Yehova/Allah etc, se află sub influenţa lui Satan, care îl păcăleşte şi îl face să se creadă: *“Atotştiutorul, Atotputernicul, Domnul Zeu, Făcătorul, Creatorul, Conducătorul suprem, Hirotonisitorul, Tatăl a tot ceea ce este şi va fi”.* Asta ar trebui să le dea de gândit tuturor celor care au tendinţa să amestece buddhismul cu creştinismul sau cu orice altă religie monoteistă şi să promoveze astfel de aberaţii în conformitate cu care Buddha nu ar fi negat existenţa unui zeu suprem şi creator al lumii. Dacă citim cu atenţie pasajele din *Brahmanimantanika Sutra* şi alte discursuri (sutre) asemănătoare, vedem foarte clar că nu există nici un loc în gândirea buddhistă pentru existenţa unei asfel de fiinţe supreme.

Bineînţeles, buddhismul nu neagă existenţa unor zei puternici care pot influenţa diferite zone ale samsarei şi care din acest motiv şi altele ce ţin de diferite tipuri de patimi personale, ajung să se creadă supremi şi eterni, la fel cum mulţi oameni se declară, din egoism şi mândrie, unici şi de neîntrecut printre semenii lor, însă asta nu este decât una din multele iluzii ale fiinţelor neiluminate. De fapt, adevărul este că prosperitatea, durata vieţii, puterea şi diversele capacităţi, precum şi tărâmurile în care ne naştem şi formele pe care le luăm se datorează karmei noastre şi se vor schimba în funcţie de aceasta. Nimic nu durează veşnic iar cei care sunt acum într-o poziţie de putere şi autoritate în lumile oamenilor sau ale zeilor, vor cădea la un moment dat, atunci când karma care i-a adus acolo se va epuiza. Aşadar, chiar şi cei mai puternici zei mor. A avea credinţă în ei şi mai ales în cei care se cred atot-puternici şi eterni, creatori şi susţinători ai lumii, poate fi avantajos pe termen scurt şi chiar poate duce la renaşterea în tărâmurile lor dacă combinăm această credinţă falsă cu fapte bune (cu o karma bună) dar pe termen lung, atunci când acei zei şi tărâmurile respective vor dispărea la rândul

[21] Tathagata este un alt termen pentru Buddha. Va fi explicat mai în amănunt în partea a doua a acestei cărți.

lor, sau când karma ce ne-a adus acolo se epuizează, vom cădea din nou în zonele de jos ale existenţei. De aceea, nu merită să avem în minte decât scopul atingerii Nirvanei sau al Buddheităţii, deoarece odată atins, nu există nici o cădere din ea:
„Iluminarea căilor nebuddhiste este impermanentă; Iluminarea Căii lui Buddha este eternă. Eliberarea căilor nebuddhiste este impermanentă; Eliberarea Căii lui Buddha este eternă."[22]

[22] Fragment din *Sutra Nirvanei*, aşa cum a fost el citat de Shinran Shonin în lucrarea: *O colecţie de pasaje despre adevăratul Buddha şi adevăratul Tărâm.*

3. Câteva explicaţii buddhiste despre originea şi existenţa universului

"Priviţi această lume fantomatică
asemenea unei stele la apus, o bulă de apă dintr-un râu,
o fulgerare trecătoare dintr-un nor de vară,
o lampă ce abia pâlpâie – o nălucă – şi un vis."
Buddha Shakyamuni

Dacă buddhismul nu recunoaşte ideea de zeu creator, atunci cum explică el existenţa universului?

În primul rând, când se referă la diferite lumi şi universuri, Dharma (învăţătura) lui Buddha le prezintă ca tărâmuri samsarice, adică zone în care au loc renaşterile repetate. Aşadar, acestea sunt locuite de fiinţe neiluminate şi aflate în diferite stadii de evoluţie sau involuţie spirituală.

Monoteiştii invocă adeseori următorul argument pentru a-şi susţine credinţa într-un zeu creator: "dacă vedem o casă într-un lan de porumb, ne întrebăm în mod natural cine a construit-o. La fel, această lume complexă este creaţia lui Dzeu. Tot ceea ce există are un creator." Aceasta este, sub diferite forme, baza sistemului lor religios, însă pentru un buddhist problema este pur şi simplu greşit pusă. Da, într-adevăr, totul are un creator dar nu în sensul în care cred monoteiştii. Mai degrabă aş spune, **orice vis are un creator – visătorul**. Şi cine este acest visător? Noi suntem visătorii – fiinţele neiluminate cu karma individuală dar şi cu legăturile karmice pe care le creăm între noi (karma colectivă/comună).

Diferitele lumi şi universuri sunt strâns legate de fiinţele care trăiesc în ele. Aşadar, putem spune că cele dintâi există datorită karmei celor din urmă sau cu alte cuvinte, **karma fiinţelor neiluminate este cauza primă pentru existenţa lumilor şi a universurilor.** Să aruncăm o privire, de exemplu, la tărâmurile iadurilor. Cine sunt cu adevărat gardienii sau bestiile înfricoşătoare care îi pedepsesc pe cei născuţi acolo? Care este adevărata natură a bronzului topit sau al munţilor distrugători, ale râurilor de foc şi altor elemente materiale care se găsesc în iaduri?[23] Sunt ele create de cineva şi au cumva o existenţă prin ele însele? În conformitate

---

[23] Există opt iaduri fierbinţi şi opt iaduri reci.
Iadurile fierbinţi sunt: **1) Iadul repetiţiei sau Iadul Reînvierii** unde fiinţele renăscute acolo se percep unele pe altele ca duşmani de moarte şi se luptă între ele cu arme uriaşe, imposibil de descris în cuvinte, manifestate de karma lor, până când toată lumea este tăiată în bucăţi. Apoi, după ce au murit, o voce din cerul acelui iad spune: "Reînviaţi!" iar ele revin imediat la viaţă şi reiau lupta. **2) Iadul Funiei Negre** unde locuitorii sunt înhăţaţi de gardieni înfricoşători, culcaţi la pământul de metal încins şi marcaţi cu funii de fier înroşit. Apoi sunt tăiaţi în bucăţi cu fierăstraie arzânde şi topoare de fier de-a lungul acelor linii sau le sunt scoase măruntaiele cu săbii. După ce sunt aduşi în această stare, corpul se reîntregeşte iar procesul e luat de la început. **3) Iadul Adunării şi al Zdrobirii** unde fiinţele sunt zdrobite de o pereche de munţi înalţi sau de capetele pline de flăcări ale diferitelor animale pe care le-au ucis în vieţile trecute şi care acum se aruncă unele împotriva celorlalte şi îi prind pe ucigaşii lor în mijloc. **4) Iadul Plângerii** unde fiinţele sunt prăjite în clădiri de metal încins fără nici un fel de ieşire ori sunt fierte şi li se toarnă cupru încins în gură, acesta arzându-le organele interne. **5) Iadul Marii Plângeri** unde gardieni înfricoşători aşează o mulţime de victime în cutii metalice cu pereţi dubli cuprinşi de flăcări strălucitoare. După ce toate uşile sunt sigilate, fiinţele de acolo urlă de durere gândindu-se că şi în cazul în care ar trece de prima uşă, nu au cum să treacă de a doua. **6) Iadul Căldurii Arzătoare** unde fiinţele sunt gătite în cazane de fier uriaşe pline cu bronz topit. Ori de câte ori acestea scot capul la suprafaţă sunt prinse de gardienii iadului cu cârlige de metal şi bătute în cap cu ciocanele până îşi pierd cunoştinţa. **7) Iadul Marii**

cu învăţătura buddhistă acestea sunt, de fapt, manifestările karmei rele a fiinţelor renăscute în iaduri, în acelaşi fel în care monştrii din coşmarurile noastre sunt creaţi de propriile gânduri negative. În coşmaruri, monştrii şi locurile înfricoşătoare sunt reale pentru visător, la fel cum iadurile sunt reale pentru cei renăscuţi acolo.

Aşadar, nu există vreun zeu creator care a inventat iadurile pentru a-i pedepsi pe păcătoşi, deoarece aceştia sunt ei înşişi responsabili de existenţa lor. Fiecare gând sau acţiune este o cauză care va avea consecinţe (efecte). Dacă insistăm pe gânduri şi fapte negative ne schimbăm în rău lumea interioară (fluxul mental) iar mai devreme sau mai târziu vom fi înconjuraţi de o lume exterioară plină de suferinţă şi negativitate. După ce părăsim aceste trupuri (forme) omeneşti renaştem în alte trupuri şi lumi care vor corespunde (vor fi o reflecţie a) minţii şi karmei noastre. Precum iadurile sunt o reflecţie a a celei mai profunde karme negative, celelalte planuri/dimensiuni de existenţă (animale, spirite flămânde, oameni[24], asuraşi sau semizei şi zei[25]) apar de asemenea, datorită karmei fiinţelor.

Călduri Arzătoare unde fiinţele sunt blocate înauntrul unor case de metal arzător în care gardienii îi străpung prin călcâie şi anus cu tridente de fier încins până când vârfurile acestora le ies prin umeri şi prin creştetul capului. **8) Iadul Suferinţei Neîntrerupte (Avici)** unde toate chinurile din iadurile precedente sunt trăite la o intensitate mult mai mare şi fără nici un fel de întrerupere.

Cele Opt Iaduri Reci sunt pe acelaşi nivel cu Cele Opt Iaduri Fierbinţi, doar că, în comparaţie cu ele, unde focul este dominant, aici mediul karmic este alcătuit din munţi înzăpeziţi şi gheţari iar vânturile sunt viscole sălbatice. Iadurile reci sunt: **1) Iadul Băşicilor (Arbuda)** unde diferite băşici de gheaţă erup pe trupurile fiinţelor în timp ce acestea sunt afundate în apă extrem de rece ori bătute de viscol. **2) Iadul Băşicilor Purulente (Nirarbuda)** unde băşicile devin bube sau răni deschise. **3) Iadul Dinţilor Încleştaţi (Atata)** unde dinţii fiinţelor sunt strâns încleştaţi din cauza frigului înfiorător. **4) Iadul Plângerii (Hahava)** unde fiinţele se vaietă înfiorător în timp ce limbile lor sunt paralizate, fiindu-le greu să respire şi să strige. **5) Iadul Gemetelor (Huhuva)** unde vocile fiinţelor sunt sparte şi gemete prelungi ies printre buzele lor. **6) Iadul Crăpăturilor Utpala sau Iadul Florii Albastre** unde pielea fiinţelor născute acolo este albastră şi se despică în bucăţi asemănătoare unor patru petale. **7) Iadul Crăpăturilor de Lotus (Padma) ori Iadul Florii de Lotus** unde carnea fiinţelor devine vizibilă iar frigul o face să se despice în opt bucăţi asemănătoare unei flori de lotus. **8) Iadul Crăpăturilor de Lotus Uriaş (Mahapadma) sau Iadul Marelui Lotus** unde carnea fiinţelor devine roşu închis şi se despică în şaisprezece, în treizeci şi doi şi apoi în nenumărate bucăţi, arătând asemenea unei mari flori de lotus. De asemenea, diverşi viermi pătrund în carnea despicată şi o devorează cu ciocurile lor de metal.

În conformitate cu Buddha Shakyamuni şi diverşi maeştri care au explicat aceste iaduri, Cele Opt Iaduri Fierbinţi şi Cele Opt Iaduri Reci au propriile **Iaduri Adiacente (utsada)**:
"Există opt iaduri pe care vi le-am descries deja, foarte greu de ieşit din ele, pline de fiinţe crude, fiecare având şaisprezece utsada (iaduri adiacente). Acestea au patru pereţi şi patru porţi, sunt pe atât de înalte pe cât sunt de largi; sunt înconjurate de pereţi de foc, tavanul este din foc, soarele lor arde şi stropeşte foc iar ele sunt pline de flăcări înalte de sute de yoyana". (Bodhisattva Vasubandhu, *Abhidharmakosabhasyam*)

Un alt tip de iaduri sunt **Iadurile Temporare sau Efemere** (pradesikanakara în sanskrită) care au fost create de faptele unei fiinţe, două fiinţe sau mai multe. După cum explică Bodhisattva Vasubandhu, acestea sunt foarte variate iar locul lor nu este fix, ele putând fi întâlnite în râuri, munţi, deşerturi etc:
"Există şi iadurile pradesika (efemere) create de forţa unor acţiuni individuale, a unei fiinţe, două fiinţe sau mai multe. Varietatea lor este imensă iar locul lor este nedeterminat: râuri, munţi, deşerturi etc".
(Bodhisattva Vasubandhu, *Abhidharmakosabhasyam*)

[24] Viaţa în formă umană nu conţine atât de multă suferinţă precum a fiinţelor din iaduri, a spiritelor flămânde sau a animalelor, dar nici atâta fericire precum în tărâmurile asuraşilor sau ale zeilor. Datorită acestui lucru şi cu toate că are propriile dezavantaje, naşterea în zona de existenţă a oamenilor este, din punct de vedere spiritual, cea mai dorită dintre toate. Nu degeaba toţi Buddha aleg, de exemplu, să apară în formă umană pentru a învârti roata Dharmei.
Pentru a ilustra dificultatea renaşterii în formă umană, spre deosebire de zonele de jos ale existenţei, Buddha Shakyamuni a comparat-o cu situaţia extrem de rară a unei ţestoase oarbe care apare la suprafaţa unui ocean imens odată la o sută de ani şi exact atunci nimereşte cu capul într-un trunchi de copac găurit ce pluteşte prin zonă:
"Vă spun, mai multe şanse are o broască ţestoasă chioară de un ochi, ce iese la suprafaţa oceanului odată la o sută de ani să intre cu capul într-un buştean găurit ce pluteşte pe acolo, decât un ignorant care s-a dus în zonele de jos ale existenţei să renască în trup de om."

Putem spune aşadar, că cele şase tărâmuri de existenţă descrise în textele sacre, sunt, pe de o parte, şase dimensiuni ale conştiinţei ori şase dimensiuni de experienţe posibile care se manifestă în noi, individual, în forma celor şase emoţii negative (furie/ură, lăcomie, ignoranţă,

---

(Samyutta Nikaya. v. 455)
Textele sacre insită, de asemenea, pe cât de mult ar trebui să apreciem şansa de a renaşte în trup de om şi să o folosim cât se poate de bine pentru a practica Dharma. Cu toate acestea, fiinţele umane, afectate cum sunt de Cele Opt Suferinţe, anume, naşterea, bătrâneţea, boala, moartea, separarea de cei dragi, întâlnirea cu cei pe care îi urăsc, neîmplinirea dorinţelor şi suferinţa asociată cu cele cinci skandha (1. formă, 2. percepţia, 3. concepţiile şi ideile, 4. voinţa şi 5. conştiinţa sau mintea), nu pot avea decât foarte rar o adevărată evoluţie spirituală. Oamenii se nasc în durere, au trupuri fragile în comparaţie cu cele ale altor fiinţe şi, în general vorbind, durata vieţii lor nu este fixă, din moment ce moartea poate veni oricând, atât la tineri cât şi la bătrâni. De asemenea, experienţele lor sunt contradictorii, trecând foarte repede de la plăcere la durere şi astfel, nimic nu e cu adevărat sigur în tărâmul oamenilor. Din cauza acestor condiţii inerente naturii umane, ei pierd adeseori şansa pe care o au şi cad înapoi în zonele de jos ale existenţei.

[25] În **Lumea Dorinţei (Kamadhatu),** sunt şase clase de zei cu zonele lor specifice.
Primul tărâm este Cerul celor patru regi (Caturmaharaja). Aşa cum explică Maestrul Genshin, *"o singură zi şi noapte în tărâmul celor patru regi este precum cinzeci de ani omeneşti iar viaţa în tărâmul acela durează cinci sute de ani*".
Al doilea tărâm este Cerul celor treizeci şi trei de zei (Trayastrimsa). Cel mai important zeu de acolo este Sakra (sau Indra în unele texte). Aşa cum spunea Maestrul Genshin, *"o sută de ani omeneşti sunt egali cu o zi şi o noapte în Cerul celor treizeci şi trei iar în acel tărâm viaţa durează o mie de ani."*
Al treilea tărâm este Cerul Yama (ori Suyama). Aşa cum spunea Maestrul Genshin, *"două sute de ani omeneşti sunt egali cu o zi şi o noapte în Cerul Yama iar în acel tărâm viaţa durează două mii de ani."*
Al patrulea tărâm este numit Tusita. Regina Maya, mama lui Buddha Shakyamuni a renăscut acolo la şapte zile după naşterea Lui. În timpul vieţii fizice, Shakyamuni a vizitat adeseori acest tărâm dar şi alte tărâmuri pentru a propovădui învăţătura mamei sale şi zeilor de acolo.
Aşa cum explica Maestrul Genshin, *"patru sute de ani omeneşti sunt egali cu o zi şi o noapte în Tusita iar viaţa în acel tărâm durează patru mii de ani."*
Al cincilea este Nirmanarati sau tărâmul unde fiinţele se bucură de lucrurile manifestate de ele însele. Aşa cum spunea Maestrul Genshin, *"opt sute de ani omeneşti sunt egali cu o zi şi o noapte în Nirmanarati iar viaţa în acel tărâm durează opt mii de ani."*
Aş şaselea este Paranirmitavasavartin sau tărâmul unde fiinţele se bucură de manifestările celorlalţi.
Acesta este locuit de Maraşi, demoni cereşti care merg de obicei în alte lumi şi îi împiedică pe practicanţii serioşi să avanseze pe calea buddhistă. Karma acumulată de ei în alte vieţi a fost suficient de bună încât să le asigure renaşterea în această zonă superioară a existenţei dar, din cauza poftei lor de putere şi a egoismului încă nedepăşit i-au transformat în obstacole vii pentru alte fiinţe. De aceea, ei fac tot ce le stă în putinţă ca nimeni să nu treacă mai sus de planul lor de existenţă.
În **Lumea Formei (Rupadhatu)** sunt patru tărâmuri sau sfere de existenţă:
Primul Cer Dhyana conţine: 1) Tărâmul sfătuitorilor lui Brahma (Brahmaparisadya), 2) Tărâmul marilor preoţi ai lui Brahma (Brahmapurohita) şi 3) Tărâmul marelui Brahma (Mahabrahman). În acesta din urmă se află Baka Brahma, zeul care avea iluzia că este suprem în univers şi despre care am vorbit în capitolul *Buddhismul nu recunoaşte existenţa unui zeu supreme şi creator al lumii* din această carte.
Al doilea Cer Dhyana conţine: 1) Tărâmul luminii limitate (Parītta-ābha), 3) Tărâmul luminii infinite (Apramāna-ābha) şi 3) Tărâmul luminii supreme (Ābhāsvara).
Al treilea Cer Dhyana conţine: 1) Tărâmul purităţii limitate (Parīttaśubha), 2) Tărâmul purităţii infinite (Apramānaśubha) şi 3) Tărâmul purităţii universale (Śubhakrtsna)
Al patrulea Cer Dhyana conţine: 1) Tărâmul fără nori (Anabhraka), 2) Tărâmul producător de merite (Punyaprasava), 3) Tărâmul marilor fructe/realizări (Brhatphala), 4) Tărâmul fără griji (Abrha), 5) Tărâmul fără de nici o întristare (Atapa), 6) Tărâmul viziunii excelente (Sudrśa), 7) Tărâmul observării excelente (Sudarśana) şi 8) Tărâmul cel mai înalt (Akanistha).
În **Lumea Non-formei (Arupyadhatu)** sunt patru tărâmuri sau sfere de existenţă:
Tărâmul spaţiului nemărginit (ākāśa-ānantya-āyatana)
Tărâmul Conştiinţei nemărginite (vijnāna-ānantya-āyatana)
Tărâmul Non-acţiunii (ākincanya-āyatana)
Tărâmul Non-gândirii şi al non-non-gândirii (naiva-samjnā-na-asamjnā-āyatana)

gelozie, mândrie, confuzie plăcută[26]) şi pe de altă parte, ele sunt tărâmuri reale în care fiinţele renasc datorită karmei colective.

Chiar şi în această viaţă suntem conectaţi la toate tărâmurile/dimensiunile existenţei şi avem în noi înşine seminţele renaşterii în fiecare dintre ele. Astfel, când trăim diferite emoţii participăm în unele dintre calităţile şi suferinţele dominante în alte tărâmuri. De exemplu, când ne găsim cuprinşi de ură şi furie suntem asemenea fiinţelor din iaduri, când devenim foarte lacomi simţim câte ceva din experienţa celor născuţi în tărâmurile spiritelor flămânde[27] ale căror trupuri sunt chinuite de sete şi foame imposibil de potolit; când nu ne gândim decât la satisfacţia sexuală ne asemănăm animalelor[28]; când ne domină mândria, ne bucurăm şi

---

[26] Când cele cinci emoţii negative (furie/ură, lăcomie, ignoranţă, gelozie, mândrie) se găsesc în echilibru şi în cantităţi mici.

[27] Există două tipuri de preta (fatome/spirite flămânde): **1) preta care trăiesc împreună şi 2) preta care călătoresc prin spaţiu.**

1) Preta care trăiesc împreună sunt de trei tipuri:

preta care suferă de întunecări ale minţii ce provin din exterior
preta care suferă de întunecări ale minţii ce provin din interior
preta care suferă de întunecări specifice ale minţii

a) Preta care suferă de întunecări ale minţii ce provin din exteriorul lor sunt afectate de foame şi sete intensă ori de frig şi căldură imposibil de suportat. Astfel, orice mâncare sau apă ar vedea în depărtare se dovedeşte a fi un miraj sau iluzie deoarece când se apropie de ea aceasta dispare ori este păzită de către demoni înarmaţi care îi bat şi îi izgonesc.
b) Preta care suferă de întunecări ale minţii ce provin din interior au de obicei guri foarte mici, unele de mărimea găurii unui ac de cusut şi un stomac de zeci ori sute de metri. Când încearcă să bea apă, căldura respiraţiei lor o evaporă imediat ce le ajunge pe gât. La fel, indiferent cât de mult ar mânca, nu au cum să îşi potoloească foamea din cauza contradicţiei dintre gura şi stomacul lor, dar chiar şi în cazul în care ar reuşi cumva să înghită puţin, mâncarea se va transforma în flăcări în timpul nopţii şi le va arde organele interne. De asemenea, mişcarea lor este foarte grea şi dureroasă din cauza membrelor extreme de subţiri.
Preta care suferă de întunecări specifice ale minţii diferă unele de altele, în funcţie de cauzele diferite care le-au adus în acea stare. De exemplu, unele au multe creaturi mici care trăiesc în corpurile lor şi le devorează din interior sau propria mâncare le este transformată imediat în ceva execrabil şi imposibil de consumat, în timp ce alţii îşi taie şi îşi consumă propria carne.
2) Preta care călătoresc prin spaţiu sunt o categorie de preta chinuite în mod constant de diverse frici şi halucinaţii. În general vorbind, ele vor să îşi descarce suferinţa asupra celorlalţi, aşa că oriunde s-ar duce îi rănesc pe oamenii pe care îi întâlnesc, din această cauză multe din ele căzând în iaduri după ce viaţa de preta ia sfârşit. Chiar şi atunci când îşi vizitează rudele din viaţa trecută nu le aduc acestora decât boli, nebunie şi diferite tipuri de necazuri. Ele suferă de asemenea, de precepţii distorsionate ce aparţin şi altor categorii de preta, având de exemplu, senzaţia că soarele de vară este prea rece ori că luna din timpul iernii este prea caldă etc. Trupurile lor pot avea forma unor animale hidoase, precum acelea ale unor câini urâţi, păsări, etc.

[28] Animalele trăiesc în diferite locuri, nu doar în lumea oamenilor. Suferinţa lor provine din faptul că se mănâncă unele pe altele şi din exploatarea lor de către alţii. Ele sunt vânate, crescute pentru carne şi produsele corpului lor şi aproape nici una nu ajunge să moară de moarte naturală.
Bodhisattva Nagarjuna a deplâns starea animalelor în următoarele versuri:

"În starea de animale există toate tipurile de suferinţă:
Acestea fiind măcelărite, legate, bătute şi chinuite în fel şi chip.
Cei care au abandonat comportamentul corect
care ar fi dus la naşterea într-o stare de pace,
ajung acum să se devoreze unele pe altele.

Unele sunt ucise pentru perlele sau lâna lor,
altele pentru oase, carne sau piele;
în timp ce altele, care nu au nici un fel de putere, sunt duse în sclavie şi servitute,
bătute cu pumnii, picioarele sau cu biciul."
(Bodhisattva Nagarjuna, *Scrisoare către un prieten - bShes-pa'i springs-yig,* Skt. Suhrllekhana)

suferim asemenea asuraşilor (semizeilor)[29] care sunt mereu puşi pe luptă. Când încercăm din greu să cultivăm disciplina morală dar nu reuşim să ne eliberăm de gelozie ca emoţie dominantă, renaştem sau revenim mental în lumea oamenilor. De asemenea, când cele cinci emoţii negative (furie/ură, lăcomie, ignoranţă, gelozie, mândrie) se găsesc în echilibru şi în cantităţi mici (asta este ceea ce înţeleg prin "confuzie plăcută") iar noi încercăm şi mai mult să acumulăm karmă pozitivă, ne putem simţi asemenea zeilor din lumea dorinţei iar după moarte e posibil chiar să renaştem acolo. Dacă depunem eforturi în practica diferitelor tipuri de Samadhi[30] şi meditaţii putem simţi plăceri care trec dincolo de sfera dorinţelor materiale iar după moarte este posibilă renaşterea printre zeii din lumea formei (care este mai presus de lumea dorinţei) şi chiar mai departe, printre zeii din lumea non-formei, care nu au nici un fel de ataşament faţă de trup şi chiar nu posedă un trup.

Pe scurt, există multe experienţe de care fiinţele sensibile pot avea parte, de la instincte sexuale, ură, furie, lăcomie, gelozie, mândrie, confuzie plăcută, la diferite stări de concentrare şi plăceri spirituale. Acestea pot genera, chiar din această viaţă, stări mentale corespunzătoare diferitelor planuri de existenţă şi, după ce efectul karmic al naşterii în lumea umană este epuizat, vor duce la renaşterea efectivă într-o anume sferă de existenţă.

Bineînţeles, aceste emoţii se găsesc adeseori în diferite combinaţii iar noi suntem, de fapt, un amestec de ură, mândrie, dorinţă sexuală, avariţie, lăcomie etc, însă uneori viaţa poate deveni dominată de o anumită emoţie care, în acest fel, cântăreşte mai greu decât restul şi determină viitoarea renaştere. Hitler şi Stalin sunt cele mai bune exemple ale timpurilor noastre de fiinţe care s-au lăsat dominate de ură şi furie, sentimente care au dus la multe crime. Astfel, chiar dacă au trăit peste cincizeci de ani în forma şi dimensiunea umană, minţile lor erau deja asemănătoare fiinţelor din iaduri unde, cred eu, au şi renăscut după moarte.

Aşa cum am spus anterior, deoarece suntem creatorii emoţiilor noastre, tot noi suntem şi cei care am creat dimensiunile şi tărâmurile care le corespund. Precum într-o noapte visăm că ne plimbăm printr-o grădină minunată, deoarece am făcut ceva bun şi am avut gânduri pline de compasiune faţă de ceilalţi în timpul zilei, putem renaşte într-un tărâm al zeilor după o viaţă în care am ţinut sub un oarecare echilibru emoţiile negative dar nu am reuşit încă să ne eliberăm de nici una din ele. Sau precum într-un coşmar, ajungem să fim hăituiţi de animale fioroase şi monştri, după ce am fost adânciţi în gânduri criminale timp de mai multe zile, putem de asemenea, să renaştem în iaduri după o viaţă plină de crimă şi comportament violent. Din moment ce avem în noi înşine potenţialul şi seminţele tuturor dimensiunilor şi tărâmurilor de existenţă, tot noi suntem responsabili de starea prezentă şi destinul viitor. Nici un fel de aşa zis, "Dumnezeu" nu are vreun rol în asta şi nimeni nu poate fi învinuit, în afară de noi. În conformitate cu Buddha Shakyamuni **a accepta existenţa unui zeu creator subminează ideea de responsabilitate morală, deoarece ar însemna că cele şase emoţii**

---

[29] Cu toate că asura au parte de diverse plăceri şi de o abundenţă care depăşeşte cu mult pe cea a oamenilor, rivalizând chiar şi cu zeii, aceştia sunt chinuiţi în mod constant de mândrie, ceartă şi lupte care nu se mai termină niciodată. Fiinţele din lumea oamenilor care sunt mult mai avansate spiritual decât ceilalţi, dar care continuă să aibă aceste defecte, se vor naşte printre asura. În tărâmul lor, asuraşii sunt împărţiţi în diferite grupuri şi teritorii, ducând războaie nesfârşite pentru acestea, în timp ce, din cauza geloziei pe care o au faţă de zeii din zonele apropiate lor, încep şi cu aceştia conflicte inutile pe care până la urmă le pierd.
În unele texte, tărâmul asuraşilor este menţionat printre cele ale zeilor inferiori datorită plăcerilor care se găsesc acolo sau printre zonele de jos ale existenţei, împreună cu iadurile, animalele şi preta, din cauza suferinţei pe care şi-o aduc lor înşişi. În concluzie, viaţa de asura este una destul de jalnică – plină de plăceri şi bucurii de neimaginat pentru oameni, dar imposibil de savurat din cauza geloziei, invidiei, mândriei şi conflictelor permanente.
[30] Stări sublime de concentrare a minţii.

negative (sau potenţialul de a avea astfel de emoţii), care sunt cauza transmigrării fiinţelor sensibile, au fost de asemenea, create de el şi astfel, poate fi făcut vinovat de faptul că nu şi-a construit bine creaturile:

“Cel ce are ochi de văzut va vedea priveliştea dezgustătoare *[imaginată de adepţii unui zeu creator];*
De ce Brahma [echivalentul zeului creator] nu şi-a setat creaturile bine?
Dacă puterea lui este cu adevărat fără limită [dacă este omniprezent şi omnipotent],
de ce mâna sa binecuvântează atât de rar?
De ce toate creaturile lui sunt condamnate la suferinţă?
De ce nu le oferă tuturor fericire?
De ce înşelăciunea, minciunile şi ignoranţa sunt răspândite peste tot [dacă este atot-binevoitor]?
De ce falsitatea triumfă iar adevărul şi dreptatea decad?
Aşadar, eu îl consider pe Brahma al vostru ca fiind unul dintre cei nedrepţi
pentru că a făcut o lume adăpost al răului.”[31]

Buddha Shakyamuni a spus, de asemenea:

“Dacă un zeu creator (Isvara) ar fi cel ce determină viaţa fiinţelor, inclusiv fericirea şi suferinţa, virtutea şi viciul, atunci omul poartă în el porunca/predestinarea zeului. De aceea, zeul ar fi singurul cu adevărat mânjit (responsabil) de faptele lor”.

“Dacă ar exista un zeu atot-puternic
atunci el ar fi responsabil de fericirea şi decăderea creaturilor sale,
de faptele lor bune sau rele
şi deci singurul vinovat ar fi zeul,
omul nefăcând altceva decât să-i îndeplinească voia”.[32]

Aşadar, tărâmurile, lumile şi universurile apar datorită cauzelor şi condiţiilor, acestea fiind, în principal, propria noastră karma, în exact acelaşi mod în care visele frumoase ori coşmarurile apar datorită propriilor noastre gânduri din timpul zilei. Cu toate că Samsara cu miriadele ei de lumi şi populată de cele şase tipuri de fiinţe ne apare ca fiind distinctă şi solidă, natura ei este de fapt, nesubstanţială şi asemenea visului.

Dacă un vis este manifestarea individuală a urmelor karmice, în cazul tărâmurilor de existenţă acestea sunt colective. Datorită karmei de grup fiinţele din fiecare tărâm au experienţe similare într-o lume consensuală. Karma colectivă creează trupuri, simţuri şi capacităţi mentale care permit indivizilor să participe în potenţialuri şi categorii de experienţă comune, în timp ce fac alte experienţe imposibile. De aceea, spre exemplu, unele animale aud sunete pe care urechea umană nu le poate percepe, în timp ce oamenii se folosesc de limbaj sau de concepte într-un mod imposibil pentru animale. Acelaşi lucru se poate spune despre toate categoriile de fiinţe din diferite dimensiuni şi lumi. Există o celebră explicaţie buddhistă care permite înţelegerea mai uşoară a acestei chestiuni, în conformitate cu care acelaşi râu apare ca fiind de foc pentru locuitorii iadurilor, o halucinaţie care dispare imediat ce se apropie de el pentru spiritele flămânde, un râu de apă pentru oameni şi un râu de ambrozie sau nectar pentru zei. Aceasta ne arată că fiinţele neiluminate văd ceea ce le permite karma lor să vadă şi trăiesc în locuri/lumi unde karma le conduce să trăiască – locuri ce sunt ele însele,

[31] *Bhuridatta Jataka,* No. 453
[32] *Mahabodhi Jataka,* No. 528

manifestări ale urmelor karmice. Astfel, dacă acelaşi râu arată diferit pentru diferite tipuri de fiinţe, unele răcorindu-se ori potolindu-şi setea cu apa lui, în timp ce altele fiind arse de el, care este atunci adevărata natură a râului? Există el cu adevărat ca o parte materială distinctă a lumii sau este doar un element al visului samsaric? Dacă prima variantă ar fi cea adevărată, atunci de ce Buddhaşii – adică singurii Treziţi - nu sunt arşi sau influenţaţi de el? Aşadar, ajungem la concluzia că deşi pare substanţial şi solid pentru fiinţele ataşate de forme, în schimb pentru cei care sălăşluiesc în Adevărata Realitate sau în starea de Buddha el este lipsit de substanţă şi asemenea visului. După cum remarca Bodhisattva Nagarjuna:

"Nu există nici o realitate în vis dar cu toate acestea credem că lucrurile văzute acolo sunt reale. După ce ne trezim [devenim Buddhaşi/atingem Buddheitatea/Nirvana], recunoaştem falsitatea visului şi râdem de noi înşine. La fel, cel ce doarme profund în somnul sclaviei samsarice se agaţă de lucrurile care nu există dar ***când a descoperit Calea şi a atins Iluminarea înţelege că nu aceea este realitatea adevărată şi râde de el însuşi****. Asta este ceea ce se înţelege prin 'asemenea visului'.*

Mai mult decât atât, prin puterea somnului (nidrābala), visătorul vede ceva acolo unde nu există nimic. În acelaşi mod, prin puterea somnului ignoranţei (avidyānidrā), un om crede în existenţa diferitelor tipuri de lucruri care nu există, de exemplu 'eu' şi 'al meu', 'bărbat' şi 'femeie' etc.

De asemenea, într-un vis, savurăm ceea ce vedem, deşi nu există nimic de savurat acolo; suntem iritaţi deşi nu există nimic iritabil; suntem înfricoşaţi deşi nu există nimic de care ar trebui să ne fie frică. În acelaşi mod, fiinţele celor trei lumi, aflându-se în somnul ignoranţei, sunt iritaţi deşi nu există nimic iritabil, savurează şi se bucură deşi nu există nimic de savurat sau de bucurat şi sunt înfricoşaţi deşi nu există nimic de care să le fie frică".

Fiinţele neiluminate sunt limitate fizic şi mental de propria karmă – se nasc, trăiesc, mor şi renasc în lumile determinate de karma. De aceea, nu pot vedea şi nu pot înţelege ceea ce este dincolo de karma lor personală sau de grup. Însă Buddhaşii, care sunt liberi de cătuşele karmei, se pot mişca liber în lumile şi universurile samsarice – adică prin visul colectiv al fiinţelor neiluminate. **Buddhaşii nu sunt creatorii lumii samsarice, la fel cum nimeni nu poate crea visul celuilalt, ci învăţători şi salvatori sau mai bine spus – Trezitori ai celorlalţi**. Prin diferite metode Dharmice ei încearcă să trezească fiinţele adormite din visul samsaric.
Astfel, dacă ne considerăm buddhişti nu putem spune că un zeu creator a făcut universul, deoarece asta ar însemna că negăm legea karmei (a cauzei şi efectului), în conformitate cu care fiecare culege ceea ce a semănat – adică se naşte în lumile/dimensiunile de existenţă pe care le merită, împreună cu fiinţele cu care de asemenea, merită să fie acolo (de care este legat karmic). Pe scurt, nu avem cum să acceptăm, în acelaşi timp, legea karmei şi existenţa unui zeu creator, ambele teorii excluzându-se logic una pe alta.

*

În locul unui zeu creator, **karma colectivă a unui mare număr de fiinţe este cauza primară şi primul impuls al apariţiei unui nou univers. Această karma conţine tot ceea ce este potenţial în acel univers, inclusiv legile fizice generale ale acestuia.** Astfel, odată ce intră în existenţă datorită cauzelor karmice colective, legile fizice vor urma în mod firesc. Acestea din urmă vor fi responsabile, de exemplu, de tot ceea ce se întâmplă cu planetele, schimbarea anotimpurilor, şamd. Este foarte important să înţelegem că deşi karma colectivă

este cauza primară a apariţiei/formării unui nou univers, nu tot ceea ce se întâmplă apoi acolo este legat de karma. De exemplu, dacă o frunză cade dintr-un copac sau o stâncă se prăvăleşte din munte, nu se datorează karmei personale a frunzei sau stâncii respective, ci legii gravitaţiei. Dacă se întâmplă să mergem la munte pe traseul unde va cădea piatra aceea şi suntem loviţi în cap, asta se datorează legii karmei dar indiferent că suntem sau nu prezenţi acolo, pietrele şi frunzele vor cădea oricum iar planetele se vor învârti în continuare în jurul soarelui. Aşadar, odată ce un univers apare, nu tot ceea ce se întâmplă în el are legătură cu karma, însă repet, **impulsul şi cauza primă care a dus la existenţa acelui univers este karma comună a fiinţelor care au avut în ele însele cauza naşterii în respectivele condiţii fizice.**

Diferite universuri pot avea legi fizice distincte, deoarece formarea lor s-a datorat unei karma comune cu potenţial diferit, aşa că, odată ce apar, se vor dezvolta diferit. Din acest motiv, ceea ce noi numim aici fiinţe umane, pot arăta complet diferit într-un alt univers, deşi emoţiile fundamental umane şi karma ce generează renaşterea în dimensiunea umană sunt aceleaşi.

Nici legea karmei, nici diferitele caracteristici fizice care apar într-un univers anume, nu au fost create de un zeu suprem. La fel cum, dacă scuipi în sus îţi cade scuipatul pe faţă sau când te pişi contra vântului te uzi de propriul pişat, dacă faci un lucru rău vei experimenta în mod automat (în viaţa asta sau într-una din cele viitoare) aceeaşi suferinţă pe care ai adus-o celorlalţi. Aceste lucruri se întâmplă fără să fie necesară existenţa unui zeu care să spună: "de acum înainte dacă scuipi în sus îţi va cădea pe faţă" sau "dacă te pişi contra vântului, te vei uda". În acelaşi mod, legea karmei, asemenea legii gravitaţiei, nu are un creator, ambele existând prin ele însele.

Deoarece indivizii şi diferitele grupuri mai mici sau mai mari de fiinţe fac anumite alegeri şi deci, plantează seminţe diferite, ajung să culeagă efecte diferite, acestea ducându-le către naşterea în diverse universuri şi lumi – ele însele efectul karmei colective a respectivelor fiinţe. Aşadar, **diferenţele dintre fiinţele neiluminate, precum şi lumile şi dimensiunile în care vieţuiesc nu îşi au originea în voinţa unui zeu creator şi nici nu apar întâmplător, ci sunt urma sau imprimeul karmei individuale şi colective.** Aceasta este o învăţătură extrem de importantă care separă foarte clar buddhismul de religiile monoteiste. Pe scurt, legea karmei versus voinţa unui zeu suprem/creator sunt cele două principale explicaţii ale lumii şi fiinţelor care sălăşluiesc în ea, dintre care puteţi alege şi care vă indentifică drept discipoli ai lui Buddha sau externalişti (nebuddhişti).

*

În conformitate cu învăţătura buddhistă, există o infinitate de lumi şi universuri unde poate avea loc renaşterea[33]. Acestea au fost clasificate în trei categorii:

1. **un univers mic** – numit şi „o mică lume de o mie de lumi". Este alcătuit din o mie de lumi. Fiecare lume (numită „o lume Sumeru") conţine diverse tărâmuri/dimensiuni ale existenţei: iaduri, zone ale spiritelor flămânde, animalelor, oamenilor, asuraşilor (semizeilor) şi zeilor.
2. **un univers mijlociu**, numit şi „o lume mijlocie de o mie de lumi". Este alcătuit din o mie de universuri mici.

[33] Cele patru modalităţi de naştere sunt: 1) naşterea din burtă, precum fiinţele omeneşti, câteva specii de animale şi zeii legaţi de pământ, 2) naşterea din ou, precum păsările şi peştii, 3) din umezeală, precum unele insecte sau viermi şi 4) naşterea spontană, precum zeii, spiritele flămânde (preta) şi locuitorii iadurilor.

3. **un univers mare,** numit şi „o lume mare de o mie de lumi”. Este alcătuit din o mie de universuri mijlocii.

Aceste diferite lumi trec printr-un ciclu nesfârşit de formare, existenţă, distrugere şi anihilare
după care se formează din nou, există, sunt distruse, annihilate şi aşa mai departe. Cele patru perioade de schimbări ciclice sunt numite “kalpa”:

1. Perioada (kalpa) formării sau a generării (vivartakalpa)
2. Perioada (kalpa) existenţei (vivarta-siddha kalpa)
3. Perioada (kalpa) distrugerii (samvarta kalpa)
4. Perioada (kalpa) anihilării (samvarta-diddha kalpa)

Fiecare dintre aceste perioade durează 20 kalpa mijlocii sau intermediare[34] (antara kalpa). Patru perioade a câte 20 kalpa mijlocii înseamnă 80 kalpa mijlocii. 80 kalpa mijlocii alcătuiesc o mare kalpa (mahakalpa). **Aşadar, un ciclu cosmic alcătuit din cele patru perioade descrise mai sus este numită o mare kalpa.**

Un Buddha îşi poate asuma responsabilitatea pentru îngrijirea spirituală a unui mare univers (“o lume mare de o mie de lumi”), care devine astfel **câmpul de acţiune al acelui Buddha** (Buddhakshetra in sanscrită). Acesta mai este numit şi “tărâm al lui Buddha”. Marele univers din care facem parte şi noi parte, împreună cu multe alte tipuri de fiinţe vizibile, invizibile şi non-umane este numit “Saha” (lumea Saha). Sutrele ne spun că un număr imposibil de calculat de astfel de universuri mari sau tărâmuri ale Buddhaşilor, există în cele zece direcţii. Din moment ce sunt locuite de fiinţe aflate în diverse stadii de dezvoltare spirituală, nu trebuie confundate cu Tărâmul Pur (Sukhavati), care este un tărâm Iluminat (situat în afara Samsarei) şi manifestat de Buddha Amida.

Bineînţeles, nu toate lumile şi universurile apar sau dispar în acelaşi timp. Când un univers este distrus, un altul apare, în timp ce o mulţime de alte universuri se află în perioada de existenţă. De asemenea, fluxul conştiinţei sau continuumul mental al fiinţelor neiluminate trece prin aceste universuri şi planuri de existenţă în toate cele patru kalpa iar perioada distrugerii sau anihilării nu le afectează. De aceea, chiar dacă trupurile primite în conformitate cu karma lor sunt distruse, ele renasc în alt loc, adică într-un tărâm din acelaşi univers ori din altul.

Este în natura tuturor lucrurilor compuse, inclusiv planete, lumi şi universuri, să apară, să se dezvolte, să decadă şi să se dizolve/să dispară, atunci când karma colectivă care a dus la apariţia lor se epuizează iar apoi să apară altele când o altă karmă colectivă se manifestă.

Asta este tot ceea ce am avut de spus deocamdată, pe tema originii şi existenţei universului. Nu intenţionez să intru într-o analiză metafizică detaliată, deoarece există deja

[34] O kalpa mică durează atât de mult încât poate fi descrisă doar metaforic. În conformitate cu o astfel de metaforă, este mai lungă decât perioada de timp necesară unui om să golească un oraş fortificat plin de seminţe de mac, de mărimea unei yojana cubice (o unitate echivalentă cu distanţa pe care o armată regală o poate parcurge într-o zi), mutând o sеminţă la fiecare o sută de ani. După o altă descriere, este lungimea de timp necesară unei stânci de 40 de ri cubici să fie erodată de trecerea unei fecioare celeste care trece peste ea odată la trei ani şi o atinge uşor cu roba ei de pene. Unii erudiţi susţin însă, că o kalpa este echivalentul a 1000 de yuga – 4.320.000.000 ani.

multe astfel de studii făcute de diferiţi maeştri în tratatele lor[35]. Principalul motiv al explicaţiilor din acest capitol (dar şi din cel precedent) este necesitatea de a oferi o călăuzire generală despre cum ar trebui să privim lumea din punct de vedere buddhist şi de a-i ajuta pe colegii mei de practică să nu cadă sub influenţa învăţăturilor nebuddhiste sau al diverselor ciorbe spirituale care sunt atât de la modă în zilele noastre. Cu toate acestea, trebuie să ţinem mereu minte că atât timp cât suntem neiluminaţi, înţelegerea noastră este limitată şi de aceea, trebuie să aşteptăm până când atingem Buddheitatea în Tărâmul Pur al lui Amida pentru a avea o viziune completă asupra tuturor lucrurilor.

[35] *Yogācārabhumisāstra* (*Yugaron*) a maestrului Asangha, *Abhidharmakosabhasyam* (*Kusharon*) a lui Bodhisattva Vasubandhu sau *Ojoyoshu* a maestrului Master Genshin, care a citat el însuşi din cei doi maeştri menţionaţi anterior dar şi din alte tratate şi sutre.

4. Două întrebări despre natura de Buddha şi Samsara

Întrebarea 1: "De unde provine natura de Buddha?"
Întrebarea 2: "Când a început Samsara, adică procesul de auto-iluzionare şi suferinţa fiinţelor?"

În primul rând, indiferent cât de mult ar încerca un Buddha să ne explice esenţa universului samsaric, natura de Buddha, Nirvana etc, atât timp cât suntem fiinţe neiluminate cu capacităţi mentale şi spirituale reduse, nu avem cum să le înţelegem cu adevărat. De aceea, Buddha ne-a oferit doar câteva indicii (precum cele prezentate de mine în ultimul capitol), însă nu avea cum să ne prezinte tot ceea ce am dori să ştim iar asta nu din cauză că El însuşi nu le ştie, ci repet, pentru că noi nu avem maturitatea spirituală pentru a înţelege mai mult. Să ne imaginăm doar că am încerca să explicăm o noțiune de chimie sau fizică unui bebeluş :) – nu am face asta pentru că nu ştim, ci pentru că bebeluşul nu ar avea cum să o înţeleagă la nivelul la care se află acum. În acelaşi fel, creierul nostru sau ceea ce numim "minte" nu poate procesa înţelepciunea unui Buddha. Aşadar, numai după atingerea Buddheităţii vom înţelege cu adevărat totul despre natura de Buddha şi Samsara iar întrebările noastre vor primi răspuns, ori mai bine zis, nu vom mai avea nici o întrebare deoarece acolo unde nu există ignoranţă, nu există nici întrebări. :)
Din acest motiv, Buddha a insistat că aici şi acum trebuie să ne concentrăm pe Cale, pe atingerea Nirvanei şi evadarea din suferinţele samsarice, la fel cum un om rănit de o săgeată otrăvită va încerca să scoată mai întâi săgeata şi nu să piardă vremea cu întrebări de genul, "cărei specii de pasăre aparţineau penele săgeţii" sau "din ce fel de lemn a fost făcută aceasta"...

Mintea neiluminată a oamenilor este limitată şi dualistă, de aceea are tendinţa de a gândi în termeni de început şi sfârşit. Dar acest "început şi sfârşit" nu sunt decât categorii mentale şi nimic mai mult. Uneori ele sunt utile, mai ales în chestiuni legate de viaţa de fiecare zi, dar când încercăm să le folosim pentru a înţelege natura universului samsaric, Nirvana sau natura de Buddha, nu mai sunt deloc utile, ci devin obstacole. **Astfel, pentru că nu putem depăşi dualitatea, este imposibil pentru noi să concepem ceva fără început şi sfârşit**. De fapt, mintea omenească îşi doreşte foarte mult să fi existat un început, deoarece asta îi oferă un sentiment de securitate, stabilitate şi o senzaţie de falsă înţelegere care de fapt, nu e decât o simplă conceptualizare iar nu cunoaştere autentică. **Pentru că mintea noastră funcţionează în termeni de "început şi sfârşit" i se pare sigur să accepte aşa zisa existenţă a unui zeu creator şi de aceea, pentru mulţi oameni, problema nu este dacă există sau nu un creator al lumii, ci mai degrabă, "trebuie să existe un creator". De aceea, vor face tot ce le stă în putinţă să se agaţe de acest concept**.

Revenind însă la natura de Buddha şi Nirvana, Buddha folosea uneori descrieri afirmative iar alteori negaţioniste[36] ale acesteia, pentru a ne face să tânjim după libertate şi atingerea stării respective şi deci, pentru a ne da un punct de pornire, dar cu toate acestea, a menţionat foarte clar faptul că, până la urmă, *"Nirvana este dincolo de orice*

[36] Adică Nirvana este fericire necreată, beatitudine supremă (descriere afirmativă) sau Nirvana este stingerea patimilor, absenţa suferinţei (descriere prin negație) etc.

conceptualizare”. Motivul pentru care a spus acest lucru este de a ne ajuta să înţelegem că nu o putem integra în nici un fel de categorie mentală. Aşadar, fără să intrăm în detalii dificil de înţeles cu mintea noastră limitată, **Nirvana sau natura de Buddha este starea de adevărată libertate, în timp ce Samsara este starea de sclavie şi prizonierat în naştere şi moarte.** A fi liber sau a nu fi liber ori cu alte cuvinte, a fi un Buddha sau a fi neiluminat şi ne-trezit. **Nici un zeu nu a creat această stare de sclavie samsarică împreună cu miriadele ei de tărâmuri (aşa cum am explicat în capitolele precedente), la fel cum nici un zeu nu a creat starea de libertate adevărată sau Nirvana**. Fiind necreate, starea de Nirvana ori natura de Buddha nu au nici început şi nici sfârşit şi de aceea, nu putem spune despre ea că provine de aici sau de acolo. Numai despre existenţele karmice putem afirma că sunt create mereu şi mereu de fiinţele neiluminate şi auto-iluzionate. Iar în ceea ce priveşte a doua chestiune – “când a început procesul de auto-iluzionare şi suferinţa fiinţelor” sau cu alte cuvinte, „când a început Samsara?” – aceasta este o întrebare pusă în vis de o fiinţă adormită (neiluminată) care foloseşte categorii ce aparţin visului (Samsarei) şi cu o minte ce nu cunoaşte libertatea şi Trezia şi care va putea primi un răspuns abia după Trezire (Buddheitate/Nirvana) sau mai degrabă, toate întrebările de acest gen vor dispărea de la sine după Trezire.

În momentul în care atingem adevărata libertate sau Trezirea din visul samsaric (cuvântul „Buddha” înseamnă „Trezitul”), nu mai există nici un fel de Samsara pentru noi. Situaţia este similară cu trezirea de dimineaţă când înţelegem că visul din noaptea respectivă nu era decât un vis, în timp ce starea de trezire (sau natura de Buddha) a fost întotdeauna singura realitate. Aceasta înseamnă că **visul a fost creat de noi înşine, mai precis de propria ignoranţă şi de emoţiile karmice, în timp ce starea de trezie (Buddheitatea/Nirvana) fiind mereu acolo, nu a fost creată de nimic[37]. Ceea ce este mereu acolo, necreat şi neschimbat este Realitatea Trezirii sau natura de Buddha.** Aşa cum spunea Bodhisattva Nagarjuna, primul Patriarh Jodo Shinshu:

*“Nu există nici o realitate în vis dar cu toate acestea credem că lucrurile văzute acolo sunt reale. După ce ne trezim [devenim Buddhaşi/atingem Buddheitatea/Nirvana], recunoaştem falsitatea visului şi râdem de noi înşine. La fel, cel ce doarme profund în somnul sclaviei samsarice se agaţă de lucrurile care nu există dar **când a descoperit Calea şi a atins Iluminarea înţelege că nu aceea este realitatea adevărată şi râde de el însuşi”**.*

[37] Singurele create sunt iluziile şi efectele lor.

5. Întrebare despre tărâmurile samsarice și Tărâmul Pur

Întrebare:
Dacă Tărâmul Pur există într-adevăr ca loc real, asta înseamnă că iadurile și alte tărâmuri samsarice există de asemenea, ad litteram, ca rezultat al karmei colective, așa cum ai spus în prima parte a cărții Adevărata Învățătură despre Buddha Amida și Tărâmul Pur. Aş vrea să știu așadar, cum comentezi următoarele: dacă Tărâmul Pur nu este simbolic, ci există într-un anume loc, înseamnă că iadurile există de asemenea, într-un loc specific, în afara minții noastre?

Răspuns:
Da, iadurile există de asemenea, în locuri specifice, în afara minții noastre, doar că ele există din cauza minții celor care au o karma infernală. Tărâmul în care ne aflăm noi acum există de asemenea, în afara minții noastre, pentru că, după cum se vede, avem aceste trupuri, munți, oceane, păduri etc, eu te văd pe tine iar tu mă vezi pe mine (nu există nimic mitologic, metaforic ori simbolic în asta), dar în același timp, toate acestea există datorită minții și karmei noastre. Mintea mea, mintea ta, plus celelalte minți ale ființelor umane și karma lor sunt cauza existenței acestui tărâm al oamenilor. Fluxul mental al fiecărei ființe are nevoie de un vehicol și de aceea, lumile și trupurile apar datorită karmei individuale și colective.

În tărâmurile infernale (iaduri) există de asemenea, munți, ghețari sau râuri de foc și diferite fluxuri mentale (ființe) care au propriile lor vehicule sau corpuri specifice ființelor născute în iaduri. Acele ființe se nasc într-un mediu și cu niște trupuri ce își au cauza în propria karmă profund negativă, tot la fel cum ființele umane se nasc într-un mediu și cu niște trupuri care își au cauza în karma ce rezonează cu planul uman de existență.

Natura pe care o vedem în jurul nostru este produsul/efectul karmei noastre de oameni, în timp ce natura și mediul pe care le văd ființele născute în iaduri este de asemenea efectul karmei lor. Ambele sunt reale ca și conexiuni karmice și efecte karmice. Însă în timp ce în tărâmul nostru de oameni există alături de noi și alte ființe în formă de animale, ele însele cu o karmă proprie, în iaduri așa zișii gardieni sau monștri care îi pedepsesc pe cei născuți acolo, chiar dacă sunt reali, aceștia nu sunt, ființe (sau fluxuri mentale) cu o existență proprie. Acei gardieni sau torționari, precum și bestiile înfricoșătoare de acolo sunt manifestarea karmei celor născuți în iaduri. Așadar, chiar dacă sunt reali și se află cu adevărat în acele locuri, nu au existență de sine stătătoare. Aceștia sunt parte integrantă a mediului karmic de acolo, așa cum pădurile, munții și apele de aici există ca parte integrantă a mediului karmic uman. Suferința pe care o îndură ființele născute în iaduri nu este simbolică ori metaforică, ci reală, așa cum dacă îți tai un deget în acest moment, vei simți o durere autentică.

Este important să înțelegi că TOATE manifestările, de la iaduri la Tărâmul Pur al lui Buddha Amida apar datorită cauzelor și condițiilor. Dacă ai o karma atât de rea încât să meriți să te naști într-unul din iaduri, atunci te vei naște acolo; dacă ai karma nașterii în trup uman, atunci te vei naște ca om și așa mai departe... La fel cum ființele neiluminate sunt cauza karmică a tărâmurilor neiluminate cu diverse suferințe și obstacole, un Buddha este cauza karmică (manifestă) a unui Tărâm Iluminat. Dacă în primul caz manifestările din tărâmurile

neiluminate duc la și mai multe atașamente și iluzii, în Tărâmul Pur al lui Buddha Amida nu există decât manifestări și forme iluminate care conduc la Iluminare.

În Marea Sutră, Buddha Shakyamuni spune, de exemplu, că păsările din Tărâmul Pur nu sunt, asemenea celor din tărâmul uman, rezultatul unei karme neiluminate, ci manifestări create de Buddha Amida. Dacă în iaduri, diferitele păsări și bestii înfricoșătoare îi chinuie pe cei născuți acolo, deoarece sunt efectul karmei acestora, în Tărâmul Pur păsările cântă muzică Dharma iar sunetele scoase de ele amintesc adevăruri nirvanice - deoarece sunt manifestate de Iluminarea lui Amida. Ambele tipuri de animale (cele din iaduri și cele din Tărâmul Pur) sunt reale dar ele există datorită unor cauze diferite. Bestiile din iaduri își au cauza într-o karma neiluminată (a celor născuți acolo), în timp ce animalele din Tărâmul Pur își au cauza în Iluminarea lui Buddha Amida.

Faptul că formele Iluminate își au fundamentul în realitatea ultimă de dincolo de formă (Dharmakaya/natura de Buddha), nu înseamnă că nu există. Mulți fac această confuzie și au senzația că, deoarece realitatea ultimă este dincolo de formă, manifestarea în Formă nu are de fapt, o existență reală. Însă, așa cum puteți citi la capitolul unde am explicat teoria Maestrului T'an-luan a Celor Două Corpuri ale lui Buddha Amida[38], Dharmakaya naturii de Buddha se manifestă ca Dharmakaya metodelor pline de Compasiune. Ambele există și ambele ”sunt diferite, dar inseparabile; ele sunt una, dar nu acelaşi lucru”. Toate formele iluminate din Tărâmul Pur au în ele însele realitatea ultimă de dincolo de formă, așa cum ființele din iaduri au natura de Buddha în ele, doar că nu o realizează și de aceea, continuă să manifeste un mediu negativ și să sufere în el. Cel care atinge natura ultimă de Buddha va continua să manifeste forme, doar că nu va mai depinde și nu va mai fi legat de nicio formă.

Așa cum se spune în celebra frază Mahayana, *”vacuitatea (realitatea ultimă de dincolo de forme) este fenomene, fenomenele sunt vacuitate”.* Asta înseamnă că din realitatea ultimă de dincolo de forme (vacuitate), diverse fenomene sau forme apar în funcție de diferite cauze *(”vacuitatea este fenomene”)* și că adevărata natură a fenomenelor este realitatea de dincolo de formă *(”fenomenele sunt vacuitate”).*

O erezie foarte gravă este așa numita, ”atașament față de vacuitate” sau ”vidul nihilist” în care este inclusă negarea existenței reale a Tărâmului Pur din cauza vacuității sau a realității ultime de dincolo de formă. De fapt, realitatea ultimă de dincolo de formă și fenomenele luminate sau neiluminate există în același timp. Din cauza karmei rele, tărâmurile neiluminate există iar datorită karmei iluminate, Tărâmul Pur există. Primele sunt create/manifestate de acțiunile și gândurile ființelor neiluminate, în timp ce Tărâmul Pur a fost creat/manifestat de cele 48 legăminte și practicile lui Bodhisattva Dharmakara[39] ce a atins Iluminarea perfectă și a devenit Buddha Amida. Datorită Iluminării și accesului la Realitatea ultimă de dincolo de formă (condiția) și a Legămintelor și practicilor sale (cauza) , Tărâmul Pur a început să existe. La fel, datorită realității ultime ca și condiție și a karmei neiluminate drept cauză, fenomenele pe care le numim iaduri, tărâmuri ale oamenilor, zeilor etc, au ajuns să existe

[38] *Adevărata Învățătură despre Buddha Amida și Tărâmul Său Pur,* p. 73, publicată pentru distribuție gratuită de CBBEF, Taiwan, 2016
[39] Vezi capitolul Învățătura lui Buddha Shakyamuni despre Buddha Amida, p. 54, din cartea, *Adevărata Învățătură despre Buddha Amida și Tărâmul Său Pur,* publicată pentru distribuție gratuită de CBBEF, Taiwan, 2016

Sper ca aceste explicații să ajute. Te rog, totuși, să nu uiți că aici discutăm despre lucruri pe care le vom înțelege mai bine abia după ce ne naștem în Tărâmul Pur și devenim noi înșine Buddhași.

Doar pentru cei ce sunt deja Buddha, tărâmurile iadurilor sunt ca și inexistente, deoarece aceștia sunt Treziți și nu mai au karma ce i-ar face să doarmă și să sufere în visul samsaric, dar pentru ființele neiluminate, iadurile și alte tărâmuri samsarice sunt reale și există ca forme manifestate de propria karmă neiluminată. Un Buddha nu poate manifesta tărâmuri rele sau neiluminate deoarece El este Trezit și Atot-Iluminat - din acest motiv El manifestă un Tărâm Pur în timp ce poate de asemenea, merge oriunde (ca Persoană liberă și iluminată) în toate lumile manifestate de karma colectivă a diferitelor ființe pentru a propovădui Dharma eliberatoare și a face orice crede El că poate fi de folos ființelor de acolo. Atât ființele neiluminate, cât și Buddhașii sunt înconjurați de forme și manifestă forme, primii din cauza ignoranței și patimilor oarbe iar ceilalți datorită Înțelepciunii și Compasiunii lor perfecte.

6. Tărâmul Pur - o stare a conştiinţei sau un loc real?

Rev Jōshō Adrian Cîrlea

Întrebare:
Cineva mi-a spus că Tărâmul Pur este o stare a conștiinței/a minții iar nu un loc real cu diferite forme și manifestări. Ce părere ai despre acest lucru?

Răspuns:
Starile de conștiință nu exclud forme și manifestări. De fapt, chiar formele apar în funcție de stările de conștiință. În ceea ce privește ființele neiluminate, trupurile lor și tărâmurile samsarice apar ca efecte ale iluziilor karmice specifice. Când cineva atinge Buddheitatea, apar automat manifestări transcendente (vezi articolul *Cele trei corpuri/aspecte ale lui Buddha Amida*) ca efect al Iluminării și al dorinței de a salva ființele.

Întotdeauna vor exista forme și manifestări, indiferent că suntem iluminați sau neiluminați. Când condițiile neiluminării sunt prezente, apar forme neiluminate care duc la și mai multe atașamente și patimi oarbe. Când se atinge Iluminarea, apar forme și manifestări iluminate - de aceea, toți Buddha au corpuri transcendente și creează sfere speciale de influență numite tărâmuri pure.

Buddhașii nu depind de forme dar asta nu înseamnă că le resping. Doar practicanții aflați în iluzie pot avea viziunea greșită a negării formelor și a atașamentului față de vid, susținând că totul, inclusiv Tărâmul Pur, este doar o stare a minții.

Lumea noastră samsarică este efectul karmei neiluminate și de aceea, trăim într-o grădină a dorințelor fără de sfârșit și a suferințelor de tot felul. În schimb, Tărâmul Pur este efectul sau manifestarea Iluminării lui Buddha Amida și a dorinței Lui de a salva toate ființele. Tot ceea ce se află acolo duce la Iluminare. Buddha Shakyamuni a menționat foarte clar faptul că Tărâmul Pur este un loc real cu diferite forme despre care a insistat să explice că nu sunt produsul karmei neiluminate, ci manifestări ale lui Amida[40]. Așadar, în conformitate cu învățătura Sa, Tărâmul Pur este atât un loc anume, cât mai ales un loc al Iluminării.

Temelia samsarei este ignoranța și patimile oarbe; esența Tărâmului Pur este Nirvana sau Iluminarea Perfectă. Atât ignoranța cât și Iluminarea sunt însoțite de forme. Ignoranța și patimile oarbe dau naştere la diferite tărâmuri samsarice, în timp ce Iluminarea perfectă manifestă așa numitele tărâmuri pure. Așadar, Tărâmul Pur al lui Buddha Amida este

---

[40] De exemplu, când a explicat rolul şi originea minunatelor păsări din Tărâmul Pur, Buddha Shakyamuni a spus:
„Shariputra, să nu crezi că aceste păsări se nasc din retribuţia vreunei karme negative. Motivul este că cele trei tărâmuri rele nu există în acel Tărâm al lui Buddha. Shariputra, nici chiar numele celor trei tărâmuri rele nu există aici, cu atât mai puţin tărâmurile însăşi. ***Aceste păsări sunt manifestate de Buddha Amida pentru ca glasul şi cântecul lor să proclame şi să răspândească Dharma***".

efectul Iluminării Sale și a dorinței de a salva toate ființele, exprimată în cele 48 legăminte. Aceasta este învățătura corectă despre Tărâmul Pur.

Dacă cineva îți spune că Tărâmul Pur este doar o stare a conștiinței sau doar un loc anume, nu îți predă Dharma cea adevărată. Prima variantă este viziunea greșită a ”vidului nihilist” sau al ”atașamentului față de vacuitate” iar a doua este viziunea greșită în conformitate cu care Tărâmul Pur este doar un alt loc în samsara.

Din nou, modalitatea corectă de a defini Tărâmul Pur în limbaj omenesc este ca fiind **tărâmul iluminat al lui Buddha Amida**.

7. Credinţa într-un zeu creator este o piedică în primirea shinjinului (credinței în Buddha Amida)

Întrebare: "Mulţi dintre noii convertiţi la buddhism poartă în ei un bagaj destul de mare de rămăşiţe conceptuale din trecutul lor monoteist, indiferent că au fost sau nu 'credincioşi'. Unii nu fac asta, bineînţeles – mai ales cei care studiază Dharma foarte serios şi pentru care este foarte important să cunoască ceea ce Buddha Shakyamuni (Buddha istoric) a propovăduit cu adevărat. Dar după cum ştii din anii petrecuţi în comunităţile Zen[41] şi Jodo Shinshu, un astfel de studiu nu este o preocupare principală sau nu una atât de mare precum în comunităţile tibetane sau Theravada. [...]

Aşadar, în opinia ta şi bazându-te pe ceea ce ai citit şi contemplat tu însuţi, este oare posibil ca un om ignorant dar bine intenţionat să ajungă la o credinţă (shinjin) stabilă dacă nu a studiat niciodată acest subiect[42] şi are unele idei eternaliste adânc înrădăcinate în fluxul lui mental? Oare prezenţa unor astfel de gânduri este un obstacol karmic ce trebuie confruntat şi înlăturat înainte ca omul respectiv să poată primi credinţa în Buddha Amida? Care este minimul necesar de înţelegere a Dharmei pe care trebuie să-l aibă cineva pentru a primi credinţa în Buddha Amida?"

Răspuns: Cred că depinde de cât de important este bagajul acestor idei eternaliste şi cât de mult cântăreşte în mintea lor.

Toţi practicanţii de azi care s-au născut într-un mediu iudeo-creştin au câteva informaţii de bază despre conceptul de zeu creator, **însă eu îi împart în două categorii în funcţie de modul cum reacţionează faţă de el.** Unora nu le pasă prea mult de acest subiect – dacă acel zeu creator există sau nu – deoarece nu li se pare important şi de aceea, se concentrează pur şi simplu asupra lui Buddha Amida, în timp ce alţii îi arată un interes major şi îi oferă un loc important în mintea lor. Ambele categorii pot susţine că se încred în Amida, însă nu cred că cei din a doua categorie au o credinţă adevărată.

Dacă pentru cei din prima categorie „zeul creator" este doar o idee neinteresantă şi neimportantă, pentru cei din a doua categorie acesta este o adevărată prezenţă, cu consecinţe serioase (de care sunt sau nu conştienţi) în mintea şi comportamentul lor religios. De aceea, pentru ei, Buddha Amida este în mod automat gândit şi simţit în relaţie cu acest zeu creator iar din experienţa mea îţi pot spune că, cei mai mulţi dintre ei, îl percep pe Amida ca fiind un fel de creatură superioară dar totuşi, mai prejos decât Dumnezeu. **Însă indiferent cum îl plasează pe Amida în legătură cu acest zeu creator, agăţarea faţă de el este cheia înţelegerii lor.** Această agăţare este, în opinia mea, un obstacol în primirea adevăratului shinjin (credinţei în Amida), ceea ce nu este cazul pentru cei din prima categorie. Dacă cei din prima categorie renunţă cu uşurinţă la ideea de zeu creator după ce aud o explicaţie buddhistă

---

[41] Înainte de a trece la Jodo Shinshu am fost practicant Zen.

[42] Subiectul existenţei sau inexistenţei unui zeu suprem şi creator al lumii

pe această temă, chiar dacă până atunci nu ştiau că trebuie să renunţe la aşa ceva, cei din a doua categorie vor opune rezistenţă şi vor încerca să o protejeze.
Bineînţeles, nimeni nu are cunoştinţă de ce se întâmplă cu exactitate în inima cuiva şi doar Amida ştie dacă cineva are shinjin sau nu, dar putem totuşi afirma, fără să greşim, că oamenii sunt asemenea pomilor şi că pot fi cunoscuţi după fructele lor sau în cazul nostru, **după reacţiile lor**. Aşa cum cineva care neagă existenţa lui Buddha Amida nu poate avea o credinţă autentică în El, cei care se agaţă cu putere de ideea de zeu creator (Dumnezeu) nu au cum să se încreadă în Buddha Amida ca Salvator suprem. Aşa cum spuneam înainte, cei care sunt ataşaţi mental şi spiritual de ideea de zeu creator îl vor lega (conştient sau inconştient) pe Amida de acesta şi îl vor considera automat o creatură a zeului respectiv….

Trebuie să ţinem bine minte un lucru. Nu este întâmplător că avem explicaţiile lui Shakyamuni, făcute în termeni omeneşti, despre ce este un Buddha, cine este Buddha Amida sau ce este Tărâmul Lui Pur. De asemenea – iar asta este extraordinar de important – în Legământul Principal ni se spune să ne încredem/să avem credinţă în Buddha Amida, ceea ce înseamnă – exclusiv în Buddha Amida. **A avea credinţă exclusivă în Buddha Amida înseamnă a accepta că El este singurul şi cel mai mare Salvator, însă dacă ne agăţăm de ideea de zeu creator, aceasta este tot o formă de credinţă, numai că de această dată credinţa este orientată către acel zeu.**

A accepta existenţa unui zeu creator, a lui Buddha Amida sau a oricărei figuri divine din orice religie nu se face pe baza unei cercetări ştiinţifico-materialiste, ci a credinţei. Aşadar, dacă după ce aud învăţătura lui Shakyamuni despre non-existenţa unui zeu creator unii reacţionează agresiv şi încearcă să-i reziste ori să o nege, acesta este un indiciu că au de fapt credinţă în acel zeu (Dumnezeu) iar nu în Amida. Degeaba pretind ei că au primit shinjin (credinţa în Amida); **faptul că se agaţă de ideea de zeu creator arată că se încred în zeul creator şi că au o credinţă falsă ori nestatornică în Amida.** Aceasta este opinia mea, provenită nu doar din contemplaţie sau lectură, ci şi din experienţa directă cu astfel de persoane.

M-ai întrebat, „care este minimul necesar de înţelegere a Dharmei pe care trebuie să-l aibă cineva pentru a primi credinţa în Buddha Amida”?

Nu pot face o listă completă şi nu am cum să descriu fiecare situaţie particulară, însă pot spune că respectivul trebuie ajutat să aibă un minim de viziune Dharmică asupra lumii, ceea ce înseamnă că trebuie să înţeleagă în termeni simpli ce este karma (învăţătura despre karma şi ideea de zeu creator nu pot coexista, aşa cum am explicat în capitolele anterioare), că renaşterea este un fenomen adevărat plin de insatisfacţie şi că adevărata Libertate (Buddhaşii pot fi explicaţi ca fiind cu adevărat Liberi şi având Înţelepciune şi Compasiune Infinită) din naşterile şi morţile repetate este ceea ce trebuie să ne dorim şi să căutăm cu adevărat[43] ….. iar pentru ca această libertate/eliberare să apară cât mai repede şi mai sigur avem nevoie să acceptăm ajutorul lui Buddha Amida - singurul şi cel mai bun Salvator/Eliberator.

Chiar şi un analfabet poate avea o astfel de minimă înţelegere a karmei, renaşterii (care poate fi explicată în sensul de viaţă după moarte, în diferite forme şi trupuri) şi a lui Buddha Amida ca Salvator suprem – cel ce a manifestat/creat o lume/un tărâm iluminat unde să ne dorim să renaştem după moarte şi unde vom deveni noi înşine Liberi (Buddhaşi) şi capabili de a-i ajuta pe ceilalţi.

[43] Vezi capitolul „Aspiraţia de a deveni un Buddha – cel mai important lucru” din cartea, *Învăţături buddhiste Jodo Shinshu*, Dharma Lion Publications, Craiova, 2011

Ne putem întreba – dacă ar fi să ne alăturăm pentru o clipă grupului celor care se agaţă cu orice preţ de ideea de zeu creator – dacă Shakyamuni nu ar fi fost cel mai mare Învăţător din univers (Învăţătorul tuturor fiinţelor, inclusiv al oamenilor şi zeilor), dacă am crede că acest Buddha poate avea dreptate în unele chestiuni şi se poate înşela în altele, precum atunci când neagă existenţa unui zeu creator, cum am mai putea noi să-l ascultăm cu mintea şi inima deschisă şi să acceptăm în credinţă învăţătura Sa despre Buddha Amida din *Marea Sutră*? Dacă Shakyamuni a greşit chiar şi într-un singur lucru, cum putem fi siguri că nu s-a înşelat atunci când a vorbit de Buddha Amida şi Tărâmul Său Pur? Este important să ne aducem aminte că El însuşi ne-a îndemnat să-i acceptăm în credinţă învăţătura despre Buddha Amida şi Tărâmul Pur, avertizându-ne de asemenea, că dintre toate învăţăturile Lui aceasta este cel mai greu de acceptat în credinţă. Aşadar, cum am putea face noi asta dacă nu l-am considera infailibil în înţelepciunea Sa?
Cu adevărat, ori toată Dharma lui Shakyamuni este 100% adevărată, ori nu merită atenţia noastră.

Fiinţele neiluminate care se consideră discipolii lui Buddha nu pot alege ceea ce le convine şi să respingă ceea ce nu le place din învăţătura Lui. Toate doctrinele buddhiste sunt interconectate iar dacă cineva adaugă un element străin, precum aşa zisul "zeu suprem (Dumnezeu)", atunci întregul sistem buddhist devine de nerecunoscut şi de fapt, el nu mai este buddhist deloc. Aşa cum am spus anterior, karma, învăţătura despre Buddha şi natura de Buddha nu poate coexista cu ideea unui zeu suprem, etern şi creator al lumii. De aceea, înainte de a ne încrede în Buddha Amida şi de a aspira să ne naştem în Tărâmul Său Pur, trebuie să devenim adevăraţi discipoli ai lui Buddha Shakyamuni şi să acceptăm pe deplin învăţăturile şi explicaţiile Sale despre Samsara.